

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

LETO II. — STEV. 38

NOVO MESTO, 22. SEPTEMBRA 1951

ČETRTLETNA NAROČNINA 75 DIN

IZHAJA TRIDENSKO

Obisk maršala Tita v Vojniču in Slunju

Zadružništvo je naša pot v kmetijstvu

Na svoji poti skozi Hrvateko je maršal Tito 8. septembra obiskal tudi Vojnič in Slunj, kjer se je razgovarjal s predstavniki ljudske oblasti in prebivalci o raznih vprašanjih te pokrajine, zlasti pa o zadružništvu. O zadružništvu je maršal Tito v Vojniču dejal:

»Zadruge so bistvenega pomena za našo socialistično državo. Zadružništvo se v nobenem primeru ne moremo odreči. To si morajo dobro zapomniti tisti, ki hočejo razbiti naše zadruge, morajo pa to vedeti tudi tisti, ki so stopili v zadruge, a ker niso dovolj zavedni, zdaj mislijo, da lahko po preteku treh let zadruge prav tako pošteno zapustijo, kot so vanje prišli. Tako delajo, namesto da bi se trudili ustvariti iz svojih zadrug napredna kmetijska gospodarstva. Zadružništvo je naša pot v kmetijstvu, ker hočemo imeti v svoji agrarni državi zadosti sredstev, ki so potrebna za življenje naših ljudi. To, da sta zdaj dva sektorja v kmetijstvu, zadružni in privatni, je le začasna narava in posledica stiske. Ko bomo postopoma ustvarili zadosti strojev, različnih tehničnih pripomočkov in drugih stvari, ki so potrebne kmetijstvu, se bo število naših zadrug povečalo, naše zadruge se bodo okrepile, zadružniki pa bodo imeli v kolektivnem gospodarstvu mnogo boljše uspehe, mnogo višjo življenjsko raven od individualnih kmetov, ki tudi sami ne bodo več hoteli ostati izven zadrug, ko bodo videli to lepše življenje.

Nikogar ne bomo silili v zadruge, nikomur pa tudi ne bomo dovolili, da bi jih razbijal. Tiste pa, ki zaradi premajhne zavednosti ali iz katerega koli drugega vzroka hočejo izstopiti iz zadrug, je treba prepričati in jim pojasniti, da bodo danes ali jutri tudi drugi kmetje v zadrugah, ker ima država letos več možnosti, da dá potrebna sredstva za njihov razvoj. V kratkem bodo te

Od tedna do tedna

Prav z ameriškano naglico so pretekli teden podpisali v San Franciscu mirovno pogodbo z Japonsko. Proti vsemu pričakovanju sovjetska delegacija ni uspela, da bi bistveno spremenila potek sedanjih dogodkov na Daljnem vzhodu. Konferenca je razločno potrdila, da se zapadnim diplomatom mudi. Takoj po podpisani pogodbi z Japonsko se je namreč začela v Washingtonu konferenca zunanjih ministrov Amerike, Anglije in Francije o bodočnosti Nemčije v političnem in vojaškem pogledu, o splošnem položaju v svetu, o zadevah Srednjega vzhoda in o vprašanju sprejema Grčije in Turčije v Atlantski pakt. Zunanji ministri treh držav so se sporazumeli o tem, da bo Zahodna Nemčija dobila popolno neodvisnost in zunanji in notranji politiki. Uklenjeni bodo zavezniški visoki komisariati, ki jih bodo nadomestila veleposlaništva, okupacijske čete pa bodo namenjene odslej varnosti Zahodne Nemčije. Ameriški zunanji minister je načel na konferenci tudi vprašanje mirovne pogodbe z Avstrijo, ki po krivdi Sovjetske zveze navzlic večletnim sejam in konferencam še vedno ni podpisana.

Na Koreji dajo sedanjim premiki čet v Severni Koreji in Mandžuriji slutiti, da se bo vojna še nadaljevala ali pa morda celo razširila. Vedno pogostejše so tudi vesti o sovjetskih in vzhodno-evropskih »prostovoljcih« v armadi Severne Koreje. Da imajo Sovjeti in Kitajci s Korejo še vedno posebne načrte, je potrjeno med drugim n. pr. tudi to, da se je sovjetska delegacija udeležila konference v San Franciscu, kitajska vlada v Pekingu pa je hkrati izjavila, da je konferenca nezakonita in da bodo njeni sklepi zato neveljavni.

Naše zanimanje pa je obrnejo v tem času na razgovore treh zunanjih ministrov v Washingtonu in na konferenco v glavnem mestu Kanade Ottavi. V oba kraja je namreč odpotoval italijanski ministrski predsednik De Gasperi, ki se je namenil prositi v Ameriki za popravek italijanske mirovne pogodbe in za vrnitev Trsta k Italiji. O nenasitnem italijanskem apetitu po tujih zemljah smo že večkrat pisali. Z besno gonjo se je ves italijanski tisk zagnal v hujskaško delo proti Jugoslaviji. Naša vlada je odgovorila na političantsko lajanje italijanskih listov, ki prinašajo še vedno seznane »zaslužnih« vojakov neslavnega fašističnega imperija, ki še zdaj, 6 let po končani vojni, dobivajo v Italiji odklonjanja za njihove zločine in divjanja po naši državi, kakor na vso ostalo gonjo z uradno noto. Odločne besede maršala Tita v Splitu so zavele kakor svež veter z gora v vročo italijansko ravnino. Medtem ko smo trdili in pravimo celemu svetu, da nič tujega ne želimo, svojega pa ne damo, spletkari italijanska diplomacija naprej in skuša na vsak način odvrtiti pozornost italijanskega ljudstva od težkih gospodarskih vprašanj in vedno večje brezposelnosti, ki vlada v Italiji, s tem, da postavlja v ospredje svoje politike tržaško vprašanje kot temeljni kamen obstoja svoje države.

možnosti še večje. Kar se tiče težav, ki so nastale iz drugih vzrokov ali zaradi neizkušenega in slabega vodstva v posameznih zadrugah, so to stvari, ki jih morajo zadružniki sami reševati in popravljanje.

Člani zadrug so enakopravni, imajo pa tudi vsi enako obveznost, da opravljajo svoje delo. Jasno je, da se bo tisti, ki vestno dela, jezil na tistega, ki noče delati, vendar pa zato ne smemo dovoliti, da bi zaradi tistega člana, ki noče delati, izstopil iz zadrug drugi član, ki je dober in priden delavec. Nasprotno, iz zadrug je treba odstraniti tistega, ki ne dela. Zato imamo tukaj notranjo demokracijo. Tudi sovražnik naj ne bo v zadrugi, temveč izven nje. V tem pogledu se ne vdajajte iluzijam, tovariši! Če bomo imeli opravka z razrednim sovražnikom, nismo še dokončali naše revolucije in še se bomo morali boriti. Vendar pa mi ne delamo po ruski metodi, ne razseljujemo celih vasi. Imamo drugo metodo in najboljše namene, ki niso fantastični. Zelo dobro vemo, da moramo ustvariti lepše življenje našim ljudem in da moramo napraviti našo deželo bogato. Zato pa morajo vsi delati, ker brez dela pošten državljan ne more ostati. Vsak naš človek, prav tako tudi zadružnik, mora vedeti, da ima obveznost do skupnosti, katere član je. Nepravilno ravnanje z njim, če je do takšnega prišlo, je treba popraviti, vendar pa se je treba tudi potruditi, da bo ta človek razumel, da se bodo stvari zboljšale in da smo premagali tudi te večje težave, zato pa bomo premagali tudi te, ki jih imamo sedaj.

Predstavniki oblasti in prebivalci so pritrjevali maršalovim besedam ter se zahvaljevali za nasvete, a ko je nanesel pogovor na informbirojevsko propagando in na izzivanje na naših mejah in so vsi zatrjevali, da bo ljudstvo teh krajev z vso odločnostjo in poštrevnostjo branilo svojo državo in evobodo, je maršal Tito poudarjal, da moramo biti dobro pripravljeni na obrambo svoje dežele, čeprav si je naša država s svojo vlogo v vojni in s svojim poštrevnostnim delom po vojni pridobila velik ugled v svetu in da danes v primeru kakšnega napada ne bi bila sama.

Napadalec bi moral z napadom na nas tvegati, da sproži novo svetovno vojno, ker se Informbirojevci ozir. Sovjetski zvezi ni posrečil poskus ločiti Jugoslavijo od sveta. O notranjih sovražnikih,

Trebanjski davkoplačevalci kažejo svojo zavednost

Več krajevnih odborov v okraju Trebnje je v preteklem letu že v celoti poravnalo davčne obveznosti za leto 1950 in predplačila za leto 1951. Med prvimi in brez prisilnih izterjatev so opravili to dolžnost krajevni ljudski odbori Cirkov, Bistrica, Primskovo, Krmelj, Sv. Križ pri Litiji in še nekateri. V večini krajevnih odborov pa so davkoplačevalci uredili davčne obveznosti povprečno nad 90%.

PRIPRAVIMO SE NA JESENSKO SETEV

Jesenska setev je pred nami. Čez nekaj tednov bomo že povsod sejali novo seme, saj je zgodnja setev najboljša. To dobro vedo tudi naši kmetje in večina naprednih gospodarjev se že pridno pripravlja na najvažnejše jesensko delo. Da pa bo zemlja rodila čimveč in čimboljše pridelek, ni dovolj, da samo preorjemo, pobranamo in vržemo vanjo seme. Treba ji je dati vse, kar potrebuje, da nam bo z obilnim pridelkom bogato poplačala trud.

Novi uredba o odkupu kmečkih pridelkov daje kmetom vse možnosti, da na svojih zemljiščih posejejo v prvi vrsti tiste kulture, ki so se jim v dolgoletnih izkušnjah najbolj obnesle in dale najboljši pridelek. Obvezen predpis žita, ki ga bodo dobili kmetje z odločbami od krajevnih ljudskih odborov, pa bodo seveda morali upoštevati v prvi vrsti. Krajevni

116 novih udarnikov pri »Pionirju«

Gradbinci »Pionirja« so v avgustu znova dosegli lepe uspehe. Mesečno proizvodno nalogo so izpolnili s 102,7%, po vrednosti pa po plan presegli za 1,7%. Delovna disciplina je v podjetju na višini, saj so imeli v preteklem mesecu samo 0,6% upravičenih in 0,3% neupravičenih izostankov. Časten naslov udarnika je dobilo spet 116 najboljših delavcev. Pri raznih delih so »Pionirjevi« gradbinci opravili pretekli mesec 1807 prostovoljnih delovnih ur.

V tekmovalju za naslov najboljših je dosegla prvo mesto Tomšetova tesarska brigada, ki dela na sektorju Krško. Drugo mesto je bilo priznано Štagerjevi težaški brigadi v Kočevju, tretje pa kočevski Harijevi težaški brigadi. Najboljše gradbišče je v Koprivniku, v ostalem pa vodita sektor Krško in mizarski obrat v Novem mestu.

ki skušajo sejati razdor med našimi narodi, pa je maršal Tito dejal, da takšni ljudje niso vredni, da bi bili državljani nove Jugoslavije, ker jim je bolj pri srcu tisto tuje, česar niso nikoli imeli, kot pa lastna zemlja, na kateri so živeli njihovi dedi in pradedi.

V Slunju je predsednik ljudskega odbora poročal maršalu Titu, da so politične razmere v okraju dobre, čeprav ponekod še rovarijo nekateri sovražno razpoloženi ljudje. V razgovoru je maršal Tito poudaril velik pomen varovanja in razvijanja bratstva in enotnosti med narodi Jugoslavije sploh in še posebno v teh krajih. V zvezi s tem je dejal:

»Vsako takšno rovarjenje je treba zatirati, ker tisti, ki razvema nacionalno sovražnost in šovinizem, ni prijatelj

...Ze triček prepeva — ne morem več spat
trgatev veleva — spet pojdemo brat...

ne ljudstva ne države. Nočemo, da bi naše ljudstvo krvavelo zaradi medsebojnih trenj, in moramo zatirati šovinizem tako na eni kot na drugi strani, povsod, kjer vidišne glavo. Ne želimo si več katastrof, ki smo jih preživeli. Potrebna nam je enotnost, kajti Srbe in Hrvate je teplo isto zlo, zaradi česar morajo gojiti in varovati to s krvjo pridobljeno in v vojni prekaljeno pridobitev naše osvobodilne vojne in naše revolucije. Ne cervki ne duhovščini ne dovoljujemo, da bi netila razdor med posameznimi narodi in veroizpovedmi in sejala med ljudstvo v katerem koli kraju kali narodne nestrpnosti. Za nas je tudi to ena izmed oblik razrednega boja v današnjih okoliščinah. Zato naj duhovščina ostane na svojem terenu veroizpovedovanja in naj ne prehaja na teren razvemanja narodnostnega šovinizma, ker se moramo odločno boriti zoper vsakega posameznika, ki to dela, pa naj bo kdor koli, bodisi navaden državljan ali pa duhovnik.

odbori morajo pohiteti in odločne razdeliti čimprej, da bodo kmetje pravočasno vedeli, koliko žita bo treba posejati. Pri sestavljanju odločb morajo sodelovati tudi sami kmetje, da bodo te čimbolj stvarne in življenjske, ne pa samo papirnat, sestavljene v pisarnah. Krajevni odbori naj skličejo zbor volivcev, na katerih se bodo kmetje točno pogovorili, kakšne kulture bodo sejali. Razen tega pa bodo razpravljali še o drugih uredbah in obveznostih od države v prihodnjem gospodarskem letu.

Preko kmečkih zadrug si kmetje lahko nabavijo umetna gnojila, ki jih je na razpolago nekaj več kakor prejšnja leta. Bolj pereče pa je vprašanje dobrega semena. Kakovost žita je zaradi obilnega dežja ob času zorenja precej trpela, pa tudi rja mu je prizadela precej škodo. Po nekaterih krajih so pa tudi elementarne nesreče povsem uničile pridelek žita. Kmetijska semenska služba za Slovenijo

V BELI KRAJINI RAZPRAVLJAJO O NOVM FINANČNEM SISTEMU

Na državnem posvetu v Črnomlju, Pustem gradu in drugih krajih so pretekli teden razpravljali delovni kolektivi Bele krajine o prehodu na nov finančni sistem. Za nove gospodarske uredbe je veliko zanimanje pri delavcih in kmetih, zato so bili v minulem tednu v mnogih vaseh in delavnicah množični sestanki, kjer so ljudje razpravljali v osnutku novega finančnega zakona.

30 krajevnih odborov je v novomeškem okraju že zaključilo odkup žita

V 30 krajevnih ljudskih odborih v novomeškem okraju so že zaključili z odkupom belih žit. V ostalih krajevnih odborih imajo posamezniki za oddati le še malenkostne zaostanke. V okraju je bilo odkupljenih doslej 75 vagonov belih žit.

Sodelujmo v pripravljanju novih gospodarskih zakonov

Lani so začeli prevzemati naša podjetja delavski sveti in upravni odbori. Zgodovinski dogodek v razvoju svetovnega delavskega gibanja je sprožil v številnih državah izredno zanimanje za ukrepe naše vlade, s katerimi postajajo neposredni proizvajalci v resnici lastniki svojih podjetij. Da pa bodo delavci in nameščenci naših tovarn in delavnic dejansko pravi gospodarji svojih obratov, jim moramo dati v roke tudi finančna sredstva podjetij, uveljaviti moramo njihovo pravico do delitve presežka dela. Vsi delovni ljudje Jugoslavije so zato toplo pozdravili načrte za nove gospodarske zakone, ki jih je izdelala posebna komisija pri Zvezni vladi in dala pred tedni v razpravljanje našim najširšim ljudskim množicam.

Vsi dosedanja ukrepi ljudske oblasti, z njimi pa seveda tudi najnovejši osnutki

slavijo ne mislimo ustvarjati privilegiranih kast, ki bi se vzdignile nad poprečje in živlele na račun tistih, ki so spodaj. Toda nagraditi moramo tako, kakor kdo zasluži. Od vsakega državljana zahtevamo zato, da se kar najbolj trudi.

Kaj prinašajo osnutki načrtov novih gospodarskih zakonov?

Velike spremembe bodo nastale že v samem planiranju. Medtem ko smo doslej planirali uso proizvodnje »od zgoraj navzdol« skraj od najmanjše podrobnosti (kar je bilo v prvem začetku planskega gospodarstva tudi potrebno), pa bomo v bodoče obdržali tak način »čvrste planiranja« le tam, kjer bodo to zahtevale koristi skupnosti, n. pr. pri najvažnejših gradnjah, velikih investicijah itd. Planiranje v tovarnah, podjetjih in delavnicah pa bo sproščeno — vsak delovni kolektiv bo sam skrbel za to, da bo njegova zmogljivost kar najbolj izkoriščena. Podrobne vrste blaga, njihove oblike itd. bo podjetje planiralo samo, pri tem pa se bo seveda nujno moralo veliko bolj kakor doslej ozirati na želje kupcev in trga sploh. Tu bo odločala podlaga ponudbe in povpraševanja.

S takim načinom dela je tesno povezan tudi nov način plačevanja delavcev in nameščencev. Novi zakon o plačah predvideva razdelitev delavcev na 7 razredov po kvalifikacijah. Doslej je znašala razlika med najnižimi in najvišjimi plačami (če upoštevamo seveda prejemke v denarju, industrijske in prehranbene bone, kar je vse predstavljalo plačo) približno 1:3. Zdaj pa se bodo gibale plače od približno 4000 do 40.000 din. Nameščenci bodo razdeljeni na 5 razredov, kjer bo odločala solska izobrazba, leta službe in strokovna sposobnost. Najvažnejša podlaga za nov način nagradevanja bo torej strokovna usposobljenost, ki bo seveda povzročila tudi precejšnje razlike v plačah visoko kvalificiranih in nekvalificiranih delavcev.

Napačno bi bilo misliti, da prinašajo novi zakoni novosti samo za delavca in nameščenca. Za kmete je izrednega pomena predlog zakona o družbenem prispeku in davkih. Predvidena je določitev dohodka od zemljišč po velikosti posestva, njegovi vrednosti in vrstah pridelkov, ki jih posestevno stalno proizvajajo. Dohodki kmetov bodo ugotovljeni na podlagi katastra (takozv. čisti katastrski dohodek). Vse, kar bo kmet pridelal čez povprečen letni pridelek, mu ne bo obdavčeno. Kakor bo delavec soudeležen na dobičku svojega podjetja ali zadružnik na dobičku svoje zadrug, prav tako bo kmet imel koristi od večje prizadevnosti, ki jo bo pokazal na svojem posestvu.

Tudi v dolenskih okrajih v teh dneh številni delovni kolektivi razpravljajo o osnutkih novih zakonov. Rudarji v Krmelju in Kanjariči, tekstilna tovarna, tovarna igra in druga podjetja v Novem mestu, belokranjske tovarne in delavnice, podjetja v Kočevju in drugje na široko razpravljajo o posameznih predlogih zakonov. Šibkost dosedanjih razpravljanj je v tem, da se upravni odbori in sindikati preveč pogovarjajo samo o višini novih plač, vse prelopa pa poudarjajo pomen novih uredb. Redki so tudi sestanki, kjer bi delavci s svojim vodstvom vred govorili o tem, kako bi izboljšali proizvodnjo, zmanjšali stroške in s tem poskrbeli za večje dohodek, pri katerih bodo soudeleženi. Nekaterim upravnim odborom na prvih posvetovanjih niso bile jasne številne postavke osnutkov novih uredb. Treba bo še sestankov z delavstvom, da se razčisti to in ono vprašanje.

V razpravljanju o novih gospodarskih zakonih pa naj bi sodelovali vsi naši državljanji. Le tako bomo našli, kakor je poudaril maršal Tito v Mostarju, najprilnejšo pot.

Posvetovanje žena-zadružnic Bele krajine

Dvig domače obrti, gospodarstva in skrb za pravilno poslovanje v kmečkih zadrugah, to je bilo predmet razpravljanja žena zadružnic na nedavnem uspešnem posvetovanju v Črnomlju. Zbrale so se delegatke kmetijskih zadrug Bele krajine. Po skrbno pripravljem poročilu tajnice Okrajne zadružne sekcije žena tovarišice Lučke Černe tove in podpredsednika Okrajne zveze kmetijskih zadrug tovarišica Ileniča se je razvil živahno razpravljanje.

Žene so predlagale, da bi se pozimi organiziralo več tečajev za pletenje copat in košaric iz koruznega liskanja. Taki tečaji bodo v Črnomlju, Metliki in Vinici, obiskovale pa jih bodo članice posameznih kmetijskih zadrug. Vodila jih bo 14-letna Kristina Sutlič iz Zili, katera izdeluje izredno lepe predmete iz liskanja. Igle za šivanje bodo napravile iz ogródja starih nerabnih dežnikov.

V Podzemlju si žene in dekleta želijo, da bi imele gospodinjke tečaj. Zato so prosile, da bi prišla k njim tovarišica Ivanka Globokar iz Petrove vasi, ki je že lani vodila tam trimesečni tečaj. Na tečaju v Petrovi vasi so uporabljale za ročna dela barvane nitke iz domačega platna. Zaradi pomanjkanja prostorov in štedilnikov so pekle pecivo po večjih hišah v vasi, tečaj pa so imele zvečer. Tovarišica Globokarjeva, ki rada poma-

ga tudi drugim, je na posvetovanju dala več koristnih nasvetov. Razložila je tudi nov način vlaganja sadja s sladkim mostom in več drugih koristnih nasvetov.

Za razvoj gospodarstva so žene predlagale, da bi se redilo več malih živali, uredilo in popravilo sušilnice za sadje itd. Obnovilo se bodo tudi tkanje domačega platna, za katero dobivamo v tujini dragocene devize.

Nadalje so žene na posvetovanju sklenile, da bodo povsod, kjer je to izvedljivo, posadile plemenito vrbo, ki uspeva predvsem ob vodi in močvirjih in katere sibe se da dobro vnovčiti. Sibe teh vrb je zelo primerno za pletenje košaric in drugih predmetov. Razpravljale so tudi o kurji kugi, proti kateri je uspešno le pravočasno cepljenje.

Za boljše poslovanje kmetijskih zadrug so žene predlagale trdnješo povezavo med upravnimi odbori in uslužbenci kmetijskih zadrug. Naročalo naj bi se blago, ki ga ljudje najbolj potrebujejo.

Ob zaključku so izvolile Okrajni odbor zadružne sekcije žena, v katerem so tudi tovarišice Lučka Černe, Marija Urh, članica kmečke delovne zadrug v Metliki, ing. agronomije Danica Pavlin, Zala Stariha, Brodarčeva iz Gribelj in druge. Izvolile so tudi delegatke za zadružno konferenco v Ljubljani.

R. F.

TRŠKA GORA je bila in bo partizanska

V soboto, 8. septembra so se na Trški gori pri Novem mestu zbrali prvi partizani in aktivisti v spomin obletnice propada talijanskega fašizma. Trška gora je bila znano zbirališče prvih aktivistov in borcev osvobodilne fronte že v letu 1941. V letih borbe za svobodo je bila Trška gora s svojo okoliščino vred znana partizanska kraj. To prav dobro ve tudi župnik Franc Pahulja iz St. Petra, ki je 8. septembra privedel na Trški gori, kjer se na ta dan zaradi verskih opravil in zaradi starih navad in običajev radi zbirajo številni verniki, skrbno pripravljeno cerkveno svečanost.

Župnik Pahulja je že 7. septembra prišel na Trško goro, s njim pa tudi nekaj njegovih starih soborcev in somišljenikov, ki

hovnika Pahulja, se je večji del poslušalec začel spogledovati in povešati glave. Gospod župnik Pahulja je stal vendar med njimi, oddaljen komaj nekaj metrov od govornikov, vendar včasih partizanske proslave poslušal svojo preteklost in izdajalsko protiljudsko delovanje. Gospod Pahulja je med govornikovim nastevanjem neprestano izpreminjal barvo. To, česar nikoli v življenju ni pričakoval, se mu je zgodilo pred cerkvijo na Trški gori. Mnogi izmed faranov, ki pred leti niso mogli verjeti v »gospodovo krivdo, so na proslavi spoznali dušo svojega župnika.

Gospod župnik Pahulja dejstvo partizanskega govornika ni mogel zanikati — saj jih je pred leti prostovoljno in pod teko do-

Martin Rifelj iz Združbe vasi in 58-letni Marj iz Brusnice, čez da so organi ljudske oblasti vzeli župnika denar od pobranega »ofra«, za katerega je imel dovoljenje. Kdo je razširjal te laži in zaviljal resnico v umazan plašč klerikalne zlaganosti? Vsi so si podobni — Tomažinka, Rifelj in Marj. Nekdo se več ali manj pomagati beli gardi in domobrancem, za svobodo pa ni storil nihče toliko, kolikor je črna za nohti. Marjov sin je bil ubit kot izdajalec, drugemu sinu in njemu je bilo zaplenjeno premoženje. Od tod sovraštvo do ljudske oblasti, od tod laži na Trški gori.

Laži in klevete pa sobotnega dejstva na Trški gori ne morejo spremeniti. Poleg povedane bi moral župnik Pahulja ljudski oblasti še na marsikaj odgovoriti. Pojasnil bi morda tudi lahko, kdo je oče nezakonkega otroka neke učiteljice iz Radeč pri Zidanem mostu. Da, gospod Pahulja bo v resnici lahko pojasnil še to in ono izza vojnih let.

Po prireditvi se je večina ljudstva v največjem miru razšla in s tem dostojno odgovorila na izzivanje župnika Pahulje: Trška gora je bila in bo partizanska! Protiljudskega duhovnika — izdajalca pa odklanja tudi verno ljudstvo samo, ki ni pozabilo strahot preteklih vojn, ko so razni Pahule, Smoljši, Petrič, Cerin in drugi podobni gospode v črni oblekah izdajali tujcem lastno kri in strahopetno izlali okupatorjeve plete!

Kierkoli gori, pomagaj!

Poverjeništvu za notranje zadeve Novo mesto je pred nedavnim izreklo nenavadno upravno kazen. Kaznovan je bil kmet Alojz Saje iz Gaberja s 1000 dinarji, ker ni hotel posoditi svojih konj za prevoz brizgalne na kraj požara. Ker se je Saje temu upiral, je zadrževal gasilce, da niso prišli na kraj požara, pravčasno, zato se je ogenj razširil in ogrožal še sosednja gospodarska poslopja v Panterč grmu, kjer je povzročila požar strela.

V Uredbi zoper javni red in mir ter čuvanje ljudske imovine pri raznih naravnih nevarnostih, požarih itd. je rečeno, da je vsak državljan FLRJ dolžan z vsem razpoložljivimi sredstvi pomagati pri reševanju, gašenju požarov in podobno. Znano je, da gasilska društva nimajo lastnih konj, zato se ob požaru poslužujejo najbližjih lastnikov. Konji se pri gasilskih akcijah, pri reševanju ob poplavih, potrebnih in podobno lahko ponesrečijo ali poginejo. V takih primerih pa škodo povrne:

1. Če se konj ponesreči pri gasilski ali reševalni akciji in je že zavarovan pri

Državnem zavarovalnem zavodu po lastniku, povrne škodo Državni zavarovalni zavod.

2. Če konj ni zavarovan proti poginu ali zasilenemu zakolu in se ponesreči pri gasilski akciji ali reševanju objektov in nepremičnin, ki so zavarovane pri Državnem zavarovalnem zavodu, se to upošteva pri stroških reševanja in je vključeno v odškodnino požarnega zavarovanja.

3. Če konj ni zavarovan proti poginu in zasilenemu zakolu in se ponesreči pri akciji, krije škodo Državni zavarovalni zavod iz fonda predhodnih mer. Državni zavarovalni zavod je torej prevzel nalogo, da povrne škodo zaradi pogina ali zasilenega zakola konj, če bi ta nastala zaradi gasilne akcije ali zaradi posledic reševanja. Razumljivo je, da je potemtakem odveč sleherni bojazen, kdo bo povrnil škodo pri morebitnih poškodbah konj. Dolžnost gasilcev in lastnika konj pa je, da s konji dobro ravna.

Za uporabo konj pri gasilskih vajah gornje določbe seveda ne veljajo.

Stane Arko

DOMA IN PO SVETU

19 tatov koles pod ključem. V zadnjih tednih so varnostni organi izsledili in aretirali v Ljubljani 19 tatov koles. Med njimi je več ptičkov, ki so že dalj časa kradli kolesa, jih razdirali in prodajali po posameznih kosi naprej. Takšna eta bila n. pr. Albin Bolta in Jože Kraukner, nič pa niso zaočitali za njima Franc Fricko, Jože Sušteršič in Franc Lahner ter tatinska trojka Ivo Milenković, Pavel Kačič in Ljubo Mladenčič, ki so kradli kolesa tudi izven Ljubljane.

Prvi miniaturni motor na pogon s stisnjenim zrakom so izdelali člani splitskega ladjedelniškega Aerokluba. Motor »MM-S2« je pri preizkušanju zelo dobro deloval in vzdržal največjo obremenitev.

Sledove človeka iz stare kamene dobe so odkrili blizu vasi Orac pri Kragujevcu v Srbiji. Raziskovalna skupina, katero je vodil profesor ljubljanske univerze dr. Srečko Brodar in znanstveni sodelavec arheološkega inštituta Srbije akademik znanosti dr. Branko Gavella, je v votlini

pod Jerininim Brdom nad Lepenico našla naselbino iz paleolitske (stare kamene) dobe. Odkritje je dogodek izrednega pomena, ki bo vzbudil tudi zanimanje tujih strokovnjakov. Saj so takih naselbin našli doslej na evropski komaj okrog 16.

Razen stvari iz kamena in kosti, ki jih je uporabljal človek stare kamene dobe za svoje orodje in orodje, so odkrili tudi velike količine okamenelih kosti živali, jameškega medveda, mamuta, jameške hišne in raznih vrst jelenov, konj in nekatere manjših živali.

Tudi s polovico možgan gre. V Južno-

afriški uniji so pred kratkim napravili uspešno operacijo, pri kateri so bolniku izrezali polovico možganov kot močno zdravilo proti božastim in drugim duševnim motnjam pri otrokih. Po tem zgledu so napravili kirurški v Veliki Britaniji enajst takih operacij, in sicer v londonski nacionalni bolnišnici. O teh operacijah je poročal neki kirurg Angleškega zdravniškega društva in dejal, da so operacije pokazale, da se po takih operacijah ne spremeni inteligenca človeka. Nasprotno, bolnikova intelektualna raven se celo dvigne.

Zdravnik je prodajal otroke. Policija v Bronxu (New York) je aretirala zdravnika dr. Malvina M. Corena, čez da se je ukvarjal s prodajo novorojenčkov. Baie je prodal nekega novorojenčka za 1600 dolarjev.

Odjemalcem in ostalemu občinstvu naznanjamo, da smo

preselili

SIVILJSKO DELAVNICO
MLO Novo mesto

v stavbo Okrajnega magazina
na Glavni trg
(vhod iz Dilačeve ulice)

Členjenim strankam se priporočamo
za naročila!

Zgled za izobraževalne tečaje. 71-letna gospa Ellis Mauser je začela v New Yorku spet hoditi v šolo. Na zavodu, kjer je stara najmlajša učenka 16 let, se uči govorništvu, strojeplešja, francoščine in angleščine.

3 kg težak časopis — seveda v Ameriki. Ameriški časopisi imajo tudi milijonske naklade. Dnevnik »Daily News« izhaja med tednom v 1.500.000 izvodih, ob nedeljah pa ima celo naklado 2 milijonov izvodov! Na deželi dosežejo mnogi listi tudi 100.000 izvodov naklade. Listi imajo velik obseg, ki se precej razlikuje od naših časopisov. Glavno vlogo igra seveda lov za reklamami, ki je veljaja in kričanje. List »Fort Worth Star Telegram« je ob svoje 100-letnici izšel na 480 straneh v nakladi 320.000 izvodov. En izvod je tehtal po 3 kg in so za naklado porabili 789 tisoč kilogramov papirja (Dolenjski list ga na primer na leto porabi do 3800 kg!). — Amerika »požira« največ časopisnega papirja — vsak mesec po 400.000 ton ali 400 milijonov kilogramov. Največ evrov in česniški (ali rotacijski) papir dobiva Amerika iz Kanade.

Največjo postajo za umetno oplojevanje živine bodo v septembru odprli v Pančevskem-Ritu blizu Beograda. V postaji, ki jo bodo nadzirali strokovnjaki veterinarskega znanstvenega raziskovalnega inštituta v Beogradu, bodo lahko oplođili vsako leto nad 10.000 krav. Postaja bo imela več bikov najboljšee pasme, od katerih bodo na poseben način jame in spravljali seme za oplojevanje ter ga nato pošiljali v okrajne veterinarske postaje, kjer bodo veterinarji umetno oplajali krave. To je že četrta postaja za umetno oplojevanje, ki smo jo po vojni dobili v naši državi.

do Turkovih v Škrljanec. Prinese naj ga g. Šinkar. — Pozdrav 26. V. 42. »

Zaradi vse občnejšega poloma belogardistične mobilizacije je bil Janko Debeljak razočaran. Zato je novomeškemu belemu vodstvu 26. maja 1942 poslal naslednji dopis:

»G. Otok (Karel Jordan — op. S. F.). Tabor je brez hrane že dva dni. Prosim, naj prehranbeni odbor takoj preskrbi vse potrebno. Pod takoj razumem rok od najkasneje 24 ur...«

Vse to naj se z voznikom prepelje na Potov vrh do posestnika Zenta. V teku jutrišnjega dneva. Ako Novo mesto ni zmogni niti prve partije prehrane preskrbeti, mi to javite potem kurirja, da pošljem fante na domove, jaz pa se peljem v Ljubljano na počitnice...»

Majorju Karlu Novaku v Ljubljani pa je Janko Debeljak istočasno poročal:

»Gospod komandant!

V smislu Vaše naredbi, naj se dvigne fante v vseh njih vseh, katere smatram za ogrožene, sem po tehtnem preudarku, spoznavajoč lokalne prilike in taktiko partizanov, odredil delno mobilizacijo mladih fantov v vseh njih vseh, katere so bile neposredno pod komunističnim udarcem. Kakor že nešteto krat, doživeli smo zopet, da se odredbe vojnega vodstva z ne vem katere strani ne samo ne izvajajo, temveč direktno sabotirajo. Posledica tega je, da se vse, kar se podvzame, pri protivniku izve in ostane neizvedeno, v več primerih celo ogroženo. Mislim, da nosimo mi, ki smo prevzeli odgovornost za celo akcijo, že dovolj svoje kože naprodati in da ni potreba, da bi nam jo razni mlačneži s svojo neodločnostjo ogrožali.

87 Originalna kopija v Babnikovem arhivu.

Lesno industrijsko podjetje

Novo mesto

POSLOVALNICE: Gozdna manipulacija
Poljane, Straža, Novo mesto in Črnomelj

LESNO INDUSTRIJSKI OBRATI:
Straža in Soteska

PARKETARNA: Straža

PROIZVAJAMO: jelovo in bukovno
hlodovino, tešane trame, jamski les,
jelovo celulozo, lubje, drva ter vse
ostale gozdne sortimente

NA LASTNIH ŽAGAH PRIPRAVLJAMO vse vrste rezanega lesa
za domačo potrošnjo in za izvoz

NA ZALOGI IMAMO večjo količino
bukovih parketov po dnevnih
cenah. — Prosta prodaja za široko
potrošnjo!

ZAHTEVAJTE PONUDBE!

FRANČEK SAJE:

12

Kako so dolenjski farovži ustanavljali svojo belo vojsko

(Odlomek iz knjige Belogardizem)

Kaplan Babnik, ki si je v tej dobi nadel izmišljeno ime Oki, je neutrudno razposiljal povelja in sporočila. V nedeljo, 24. maja, je svojemu kurirju Mihuru Turku, študentu s Škrljanec in članu Wolbangove Katoliške akcije, naročil, naj gre z nekimi Kraljem na Potov vrh in tam »nimogrede k ženti Tonetu, naj vendar pripelje potovske fante v naš tabor, če jih še nika. Hkrati je Turku, poslal pismo za Ivka Laha:

»Ivko! Rad bi prišel med vas, pa zenkrat še ne morem. Doma je dela preko glave. Dobro se držite. Previdni bodite pa korajžni. Zaupajmo!! Oki.«

Janko Debeljak je 24. maja ukazal Stamenkoviču, aktivnemu kapetanu bivše jugoslovanske vojske, ki ga je major Novak poslal iz Ljubljane, da bi prevzel poveljstvo četniške skupine pod Gorjanci, naj odide v odred:

»Dragi Stamenkovič!

Prilpavi svoje stvari in pojdi na sprehod z dekletom, ki ti prinaša ta list! Obedoval boš tu (v smilenskem samostanu — op. S. F.), a popoldne na določeno mesto, ker moram jaz nujno iti na vlak, vrnil pa se bom jutri popoldne. — Komandant četniških odredov.

Preber! Unič! Izvrš!«

Povelju sta Debeljak in kaplan Babnik dodala podrobna navodila, v kateri

rih sta kapetanu Stamenkoviču pojasnila njegove naloge:

»24. V. 42. G. Stamenkovič!

Popoldne pojdi v logor z vodnikom, ki ga bo odredil G. Oki (kaplan Babnik — op. S. F.). V logoru je danes popoldne 9 ljudi. Nocoj okrog polnoči pride grupa 10 ljudi s Sv. Roka. Njen vodnik je že odrejen, mogoče bo ta grupa še okrepljena. To so vsi fantje iz Stopič. Ivko, t. j. fant, ki je v logoru, bo šel zvečer s patrolo na Krko, da dočaka prihod odreda iz Prečne in Mirne peči. Drugih prihodov razen manjših skupin domačih fantov iz najbližje okolice nocoj ne pričakujem.

Momentalno razporedi straže, kakor najboljše veš, a pred nočjo si ogled najbližje okolice. Vidi! Sedanjí logor ima edini namen zbiranja ljudi iz okolice, ki je dobila mobilizacijske pozive. Če smatraš, da je kraj za eno ali dve noči nesiguren, ga prestavi za nekaj sto metrov...

Od Italijanov v bližnji okolici ni momentalno nikake nevarnosti. Pazi na eventualne patrole partizanov. Izmlikaj se borbi z njimi, a eventualne njihove izvidnice likvidiraj tako, da ne bodo mogle obvestiti svojega glavnega logora o našem mestu biva-

89 Komanda čet. odredov jug. vojske v Sloveniji, strogo poverljiva! Br. 28/42, originalna kopija v arhivu kaplana Babnika.

nja. To pomeni: polovi jih, razoroži in imej pod stražo. Če ne gre drugače, kolji! Čuvaj muničijo. Za take stvari je nož. Eventuelna trupla sleci, ker potrebujemo obleko, in zagrebi.

Operativne naloge nimaš nikake. Pazi edino, da bo logor skrit in pripravljen za obrambo. Jaz moram nujno na pot, a vrnem se jutri in pridem jutri zvečer v logor. — Zdravo!«

Navodila, posebno za klanje partizanskih borcev za svobodo, so tako jasna in razumljiva, da ne potrebujejo nikakih pojasnil.

Ker se je Janko Debeljak odpeljal menda v Dobro polje h kaplanu Lavrihu, je medtem nadomestoval kaplan Babnik. Babnik je 25. maja po kaplanu Wolbangu kapetanu Stamenkoviču poslal več nasvetov:

»Gospodu komandantu krajevne grupe! Upoštevajoč naredbi g. komandanta Jankota, da se izogibajte operativnih nalog in da je vaša naloga edino, da naj bo tabor dobro skrit in pripravljen za obrambo, in z ozirom na naredbi, ki jo je dal meni g. komandant, da v njegovi odsotnosti vršim vse mobilizacijske posle jaz:

Vas prosim, da prejmete od mene sledeče nasvete: Vsa poročila, ki prihajajo s terena, se ujema v tem, da se naši fantje vse preveč obotavljajo... Po mojem mnenju je nujno, da vse storimo, da se mobilizacija pospeši, in to na ta način, da bi šli vsi s svojimi četniški ponči po vaseh in pobrali tiste vpoklicance, ki sami to želijo, vse neodločneže in one, ki so ostali doma pod vplivom partizanskih groženj.

84 Originalna kopija v arhivu kaplana Babnika.

G. kaplan Wolbang Karel-Veter, ki prihaja k vam s tem pismom, vam bo dol potrebne informacije. Oni tudi dobro pozna krajevne razmere in terenske prilike.

Nocoj pričakujem prihod vpoklicancev iz St. Jerneja skupaj z onimi iz Potov vrha. Dalje vpoklicance iz bližnjih vasi Petanje in Mršaev. Upam, da ste poslali vodnika v Podgrad. Kaj je z onimi iz Mirne peči in Prečne? In zakaj ni prišla druga polovica iz Stopič? Menda bi jih šli kar iskat.

Prosim, pomenite se z g. kaplanom in ukrenite vse potrebno, sicer bodo vse vaše okrog taborišča v »kratkem« prazne oz. zasedene od partizanov. Partizani se gibljejo v smeri od Toplice proti Straži in preko Uršnih sel za Gorjance.

Danes pričakujemo prihod g. Jankota. Zelo težko ga čakam. Vas in vse četnike lepo pozdravlja Oki.«

Kaplan Babnik je spoznaval, da je doteden način navačenja brezuspešen. Zato je Stamenkoviču predlagal, naj po dogovoru s kaplanom Wolbangom pospeši mobilizacijo z nasilnimi pobiranjem vpoklicancev. Hkrati je še vedno upal, da bo od kod morda še prišla kakšna skupina. Prispel pa je le kaplan Šinkar z Mirnopolčani. Da je bil kaplan Šinkar že v tej oboženi enoti, nam potrjuje naslednji odstavek iz Babnikovega pisma kapetanu Stamenkoviču:

»G. komandant!

Vaše delo danes ponoči... (iti po fante v Potov vrh, v Podgrad — op. S. F.).

IV. Jutri 27. popoldne moram imeti poročilo o nocojšnjih akcijah. Pošljite ga

85 Originalna kopija v arhivu kaplana Babnika.

86 Koncept z Babnikovim rokopisom, iz njegovega arhiva.

OB 400-LETNICI SLOVENSKE KNJIGE

VELIKI JUBILEJ

Pred pet sto leti je Gutenberg izumil tisk in tiskal prvo knjigo. Njegov izum emu priležati med največje dogodke v zgodovini človeške kulture. Kultura, izobrazba s pomočjo tiska prešla v ozek krog posameznih omikancev ter se spreminjala čedalje bolj v kolektivno last in dobro. Tisk je postal kakor fotografska plošča, ki je sprejela in ohranila bogastvo človeških misli, spoznav in doživeti.

In sto let po prvi Gutenbergovi knjigi, pred štiri sto leti, je naš Trubar napisal in izdal prvo slovensko knjigo. Leto 1551 je veliko leto v življenju in zgodovini slovenskega naroda. In leto 1951 je velik jubilej, praznik slovenske misli in slovenske srca, naše kulture in besede.

Štiri sto let slovenske knjige! Kako važen mejnik so bil v našem narodnem življenju prvi Trubarjevi tiski, prve, v

govorni knjigami smo zaživeli nele s evonim narodnim telesom, temveč tudi s svojo narodno dušo. Abecedarium, Catechismus in Novi Testament ne pomenijo samo rojstva slovenske tiskane knjige, temveč tudi rojstvo slovenskega slovetva ter pot domače knjige med ljudi. Kajti reformacija je bila prebuditelj demokratske miselnosti, prebuditelj množic in je tudi v svojih verskih in liturgičnih prizadevanjih postavila v ospredje narodne jezike proti verskemu ter političnemu in jezikovnemu absolutizmu latiniziranega katolicizma. Kako nezadržljiv je bil plaz slovenske knjige, ki so ga pri nas sprožili protestanti s Trubarjem na čelu, pričča kasnejše protireformacija, ki je za svoje katoliške vernike hočeš nočeš morala začeti izdajati verske knjige v slovenskem jeziku.

lj planine! Tam zemlja je naša zakipela, zahrepenela, v nebo je hotela, v višino pognala se kot val, a v naletu pod zvezdami val je obstal. Tako strmi zdaj eredi višine okameneli zanos domovine. Morda nekako takole: 'Tam so te visoke gore. Inu se je ta naša zemlja gori vzdignila, koker bi v nebu pogrvala, inu se je enimu valu glih gori zagnala inu je ta val v ti štalti koker en kamen mirnu obstal.' (Rast slov. knjiž. jezika.)

Štiri sto let slovenske knjige — to je velik jubilej. To je štiri sto let rasti in razvoja slovenski misli in kulture, slovenske besede. Koliko je bilo potreba naporov in preobrazb, da smo Slovenci dozoreli v to, kar smo danes. In pri tem vzponu kvišku so nam svetile knjige — luči, ki so nam jih za Trubarjem prižigali naši veliki pesniki, misleci, učenjaki, pripovedniki, dramatik. Knjiga je postala naša last, naš »šesti čut«. Pred štiri sto leti so le redki lahko posegli po slovenski knjigi in jo umeli brati, začetek je bil težak. Danes pa malone sleherna slovenska roka sega po knjigi. Knjiga je postala kakor naša druga kri, ki nam napaja srce in misel. Iz nje nam zvenijo strune Prešernove pesmi, v nji so skrivane naše bolečine, naše trpljenje in naše radosti, naša spoznanja in pota in cilji. Knjige nam odkrivajo, kaj smo bili, kaj smo in kaj hočemo biti. V knjigah odevamo kakor v zrcalu.

Hvala slovenski knjigi ob njenem velikem jubileju! In hvala očaku Trubarju in vsem plemenitim sejalcem zlatih slovenske knjižne besede. Pred štiri sto leti smo bili kakor solar, ki je s Trubarjem Abecednikom vstopil v šolo. Danes smo zrel mož, ki odpira in prebira debelo in bogato berilo slovenskega slovetva. Berilo, ki mu je dal veliki dolenski rojak z Rašice prve črke in glas.

Louis Adamič in Študijska knjižnica v Novem mestu

Zelo nas je potrla veš o tragični smrti Louisa Adamiča. Ker je bil dolenski rojak, je bila naloga naše knjižnice, da si priskrbi knjige tega priznanega ameriškega pisatelja, ker morajo študijske knjižnice zbirati tudi literaturo pisateljev svojega okoliša. Zato smo naprosili Louisa Adamiča, da bi nam podaril po en izvod svojih knjig. Takoj nam je ljubeznivo odgovoril ter sporočil, da je naši knjižnici odpisal en zaboj svojih knjig z ladjjo »Radnik«. Ko so prišle knjige na Reko, so jih od tam poslali v Beograd na pregled in naša knjižnica jih še ni prejela, dasiravno je minilo že več let od tega. Ko se je Louis Adamič mudil v Sloveniji, je napovedal svoj obisk tudi naši knjižnici. Zaradi nepredvidenih zaprek svoje obljube ni izvršil in zato je v pismu z dne 6. aprila 1950 sporočil, da bo obiskal našo ustanovo v jeseni 1. 1950, vendar zaradi bolezni ni prišel v Slovenijo. V istem sporočilu piše, da bo za nas nabral še en komplet svojih knjig in nam jih poelal po akademiku Božidarju Jakcu. Istočasno je obljubil za knjižnico tudi knjigo o Jugoslaviji in Titu. Žal je kruta usoda vse to preprečila. Sprejeli pa smo

nekaj izvodov njegovega časopisa, Slovenska narodna čitalnica v Clevelandu pa nam je podarila njegovi knjigi: A Nation of Nation in pa My Native Land. Tovariš Ludvik Medvešek iz Zabje vasi nam je podaril knjigo: Dinner at the White House. Vse tri knjige imajo lastnoročen Adamičev podpis. Dolžnost naše knjižnice bo, da si bo preskrbela vsa Adamičeva dela ter literaturo o njem, zlasti še, če se spomnim, koliko nam je pred vojno pomnila njegova knjiga The Native's Return, ki smo jo v Novem mestu skrivaj prebirali seveda ne v originalu in kompletu, pač pa v odlomkih v erbohrvaščini, razmnoženih na šapirografa.

Naša ustanova bo ohranila pokojnega pisatelja — dolenskega rojaka in velikega patriota — v častnem spominu.

Bogo Komelj.

V jeseni vas vabijo

ŠMARJEŠKE TOPLICE pri Novem mestu

Preživite letni dopust ali skupinske izlete v prekrasni okolici Šmarjeških toplic. — Odprt plavalni bazen z naravno toplo vodo, zaprte zdravilne kopeli. — Ugodne prometne zveze!

NASLOV: ŠMARJEŠKE TOPLICE — TELEFON ŠTEV. 1

Na Vaš odgovor še čakamo

Na našo anketo, kaj mislijo bralci o Dolenjskem listu, ki smo jo razpisali pred nekaj tedni, smo prejeli doslej precej odgovorov. Mnogi odgovori so zelo obširni, temeljiti in že služijo uredništvu kot dragoceni nasveti, kaj želijo naročniki in bralci našega tednika od svojega lista. To dokazuje, da je med bralci in listom že ustvarjena dobra vez, da bralci hočejo, da bi jim list prinašal čimveč zanimivega in sodobnega gradiva in da bi kar najbolj ustrežal številnim današnjim potrebam. Veseli nas zlasti to, da smo prejeli precej odgovorov delavcev, kmetov, gospodinj in nekaterih prosvetnih delavcev, dasiravno smo od slednjih pričakovali večjega zanimanja za razpisano anketo. Čudimo pa se nezanimanju okrajnega aktivna Fronte in Partije iz Črnomlja, Kočevja in Trebnjega, ki razen ene izjeme (iz Metlike) doslej na razpisano anketo ni poslal niti enega odgovora. Dasiravno smo ponovno prosili vodilne politične, gospodarske, kulturno-prosvetne in ostale javne delavce v navedenih okrajih za sodelovanje v anketi, nam svojega mnenja o Dolenjskem listu niso sporočili.

Ponovno prosimo bralce in naročnike Dolenjskega lista, ki nam na anketo še niste odgovorili, da nam sporočite:

1. Kako ste zadovoljni z Dolenjskim listom? Kaj vam v listu ugađa, katere so njegove slabe strani? Katere stvari v listu najprej preberete, katere pa samo preletite?

2. O čem naj bi list še pisal? Kako ste zadovoljni z dosedanjimi podlistki? Kakšnih podlistkov si želite v bodoče?

3. Ali pozna Dolenjski list vašo okolico, kaj pravijo o njem vaši znanci in prijatelji? Kako bi po vašem mnenju dvignili število naročnikov v vašem kraju?

Odgovore pošljite na naslov: DOLENJSKI LIST, Novo mesto, poštni predal 33.

Uredništvo DOLENJSKEGA LISTA

našem jeziku tiskane knjige! Bile so ekromne na pogled, toda kakšno globoko brazdo je z njimi zaoral oče naše književnosti, Primož Trubar, v naše neizorne ledine. Zaoral, jo posejal in jo spreminil v plodno njivo, ki je v teh štiri sto letih rodila tako bogato žetev. Šele z nje-

štiri sto let slovenske knjige! Kako dolga in kako svetla pot! Pot naše knjige in besede. Na začetku stoji oče Trubar s svojim drobnim Abecednikom. Njegova beseda je še ekromna, jecljajoča, okorna. »Kateri te stuke vtih buquicah prou sa- etopi ta bode vuetim pismi ti Euangelie inu druge pridige saastopli sadoeti...« Kakšen razvoj jezika od te ganljive preproščine izražanja do ongesko donečih glasov Prešerna ter virtuoznosti Zupancičeve pesmi in Cankarjeve proze! Pot od Abecedaruma do — najnovejšega Pravopisa, pot od Trubarjevega prevoda Noviga Testamenta do — na primer — Homerjeve Odiseje ali Goethejevih pesmi čez štiri sto let. Gorčično zrno očeta slovenske književne besede se je razraslo v veliko in košato drevo. Vsajena beseda je rasla in zorela. Dr. A. Bajc ima tole zanimivo primerko:

»Kako neki bi bil Trubar izječljal, kar je zavzenelo v Zupancičevi Dumi: 'V da-

Izoginite se sitnosti in opominskim stroškom

če še niste poravnali naročnine za »DOLENJSKI LIST«! Plačajte takoj zaostalo naročnino in obrok za četrto tromesečje 1951!

11. septembra je spet izšla

MLADINA

ŠTIRINAJST DNEVNIK NA 16 STRANEH

Bogata vsebina z domačo povestjo v slikah Josip Jurčič: Jurij Kozjak — slovenski janičar. Posamezna številka stane 18 din, mesečno 36 din. — Uredništvo in uprava

Naročite:

Uprava »Mladine«, Ljubljana, Dalmatinova 6

IVO PIKOVIC

PRISEGA mrtvemu bratu

(Nadaljevanje in konec)

živel brez svojega imena in ga tudi v organizaciji ni nihče poznal drugače kot ilegalca Pavla. Ko so ga prijeli, mu je organizacija naglo sporočila v ječo, da se piše odslej Miha Gruden in da je doma iz osvobodene Jurke vasi. Tako izkazala o jetniku so bila namreč podtaknjena tudi okupatorjevim oblastem. Grudnovka, ki so jo Italijani poklicali in ji Zvoneta Runka pokazali, je bila na to že pripravljena in neznanega človeka brez obotavljanja pripoznala za svojega rodnega sina. Le to je ilegalca Pavla navdajalo s hudimi skrbmi, kakšen poklic da ima pravi sin Grudnovke, če bi ga Italijani po naključju vprašali, česa se je izučil.

Organizacija mu je namreč pozabila

Medtem ko se je izdajalec mudil Novem mestu na laški diviziji, so partizani namreč krenili že dalje in so jih alarmirani Italijani šele kasno zvečer 2. novembra na smrt utrjene na Gornjih Lazah obkolili. Po kratki bitki je 18 partizanov padlo, 8 pa so bili zadržani. — Teden dni kasneje, 9. novembra, so Italijani izplačali nagrado še trem neznanim domačim špijonom, ki so dobili 200. 30 oziroma 100 lir za izdajo istega uporniškega oddelka.

med njimi tudi komisarja Mihelčiča, ki so ga Italijani kasneje ustrelili kot prvega talca v naši deželi. Plemberški kmet pa je prav tisti dan tičal zopet pri karabinjerjih v Stopičah. Runko in Košir sta se izdajalčevi ženi izkazala za laška agenta in poizvedovala po upornikih, da bi se grešnost izdajalčeve bajte razgalila do kraja. Baba pa je nevarno past zavohala in so se ji usta zavezala. Nekaj tednov pozneje je Runko in Koširja v našem mestu pokazala Italijanom prav v trenutku, ko sta z nahrbtniki stopila iz hiše v nameri, da se prebijeta iz mesta v partizane.

Dvaindvajsetletni špeditijski uradnik »Interkontinental« Zvone Runko iz Ceretove ulice v Ljubljani je v našem mestu

V jeseni 1943 sem v zasebnem arhivu 14. laške Soške divizije našel listino, ki potrjuje sum o plemberskem izdajalcu. Dne 2. novembra 1941 je načelnik štaba novomeške Soške divizije, podpolkovnik G. de Martino, sporočil poveljestvu XI. armadnega zbora v Ljubljani, da je bila izplačana nagrada 250 lir za izdajstvo partizanske čete, ki je 1. novembra iztrajala skozi Plemberk. In dostavlja: »Obveščevalce sam je ves dan spremljal oddelke, ki so iskali sovražnika.«

Tu se je zgodba o ubežnem jetniku Grudnu za Italijane in naše stražarje končala. Zandar Plesničar ni Italijanom za svoj greh nikoli zadostil, niti on, niti Italijani pa tudi nikoli izvedeli, kdo in kaj je bil pravzaprav človek, ki jim je utekel v tako temnih okoliščinah. Ni bil namreč Miha Gruden, niti iz Jurke vasi. Njegovi papirji, v katere niso karabinjerji nikoli podvomili, so bili lažni. Če bi si jih Italijani ogledali prav pozorno, bi videli, da so jih napisali sicer sami, da pa je kasneje nekdo vanje podtaknil drugo podobo, ki je sploščeta ni bilo v njih.

Študent Zvone Runko, ki ga je osrednje vodstvo Osvobodilne fronte že pozimi poslalo na odgovorno in nevarno delo v naše mesto, je že pred tem v Ljubljani izbojeval nekaj zmag v težki borbi zoper izdajalce. Sreča, ki ga je vselej zvesto spremljala, ga je napravila drznega borca, ki je že skoraj lahkomišelnost pozabljal na dolžno skrb za lastno varnost.

Sredi zime se je Zvone Runko napotil s sinom mestnega trgovca, Jožetom Koširjem, iz našega mesta v gorsko vasico Plemberk nad Stopičami, da bi razčistil tožko obtožbo zoper kmeta Turka, ki so ga dolžili, da je še v pozni jeseni z izdajstvom pogubil na Gornjih Lazah jedro belokranjskih upornikov, osemnajst mladih življenj, tri pa spravil v ujetništvo,

za volo kir so nih kmetom te lipe ščere po sili jemali, z nimi kurbali inu drugo krivino ino silo obhajali.

(En register, 1558)

Proti zidavi ceri va

Pred osem inu dvadeset leti, tedaj, ke dar sem v Loku per Radočaja farmošter bil, je bila gori nad Kompolom v vinogradih ena baba; ta se je svetila inu pravila, da s. Sebastijan inu s. Roh usako nuč k ni prideta, ž no govorita inu velita, da se nima na tim hribu nad Komplom inu Semačino ena cerkov sturi inu sezida; aku tiva ne dejo, taku hoča čez te ludi inu živinu tak pomor inu žize poslati, de malu ludi inu živine žive ostane; onadva tudi hoča vse vinograde inu pole s točo pobiti. Takim bahskim hudičevim marinom so ti preprosti ludi je verovali, inu zdajci od lesa inu desak sture eno kapelico inu začno undu mašovati, živino inu drugu blagu ofrovati inu perpravlati kamine h timu zidanu. Ampak jest sem takim zidanu inu ofrovau močnu zipper pridigal inu govoril: za tiva volo so mene hoteli ti farmani na Semačini biti, de sem od nih moral pobegniti. Natu poslem muja vikarja, gospud Jerneja Rugelna, h ti babi inu pustim vprašati, v kateri uri inu v kakovi štalti ta dva svetnika k ni hodita; natu je ona djala, ob pulnoči uselej doa lipa črna moža k ni prideta. H timu je gospud Jernej rekel, nekar ne pravi, de sta črna, temuč de sta bela, zakaj ti zcludji so črni, svetniki so beli. Ona odgovori: »Ja, gospud, jest hočo reči, de sta bela.«

Glih taku ena druga baba je hotela imejti, de bi se bila ta tretja cerkov gori na Bruniki per tih Trijeh kraljih zidala. Blizu muja rojenoga doma per Rastčici je ena cerkov Divice Marije, kir se pravi na Silevici. Undu se je tudi ena usem ludem vejdeča kurba, tej so djali Šavleča Katerina, inu ena vduva Margeta Hudakončevka inu en muj stric Gregor Trubar malinar — le-ti tri so se tudi veden svetili inu pravili, koku se nim Divica Marija perkazuje inu hoče imejti, da se na Silevici ni en nunski klošter sezida. S tejm pravlenem so tudi h ti cerkvi dosti ganta inu živine perpravlati. Od tiga so farji nu chejnajstri dobra leballi inu per tim hud konec vzeli: fajmošter te iste cerkvi je od suja suaka ubijen, che moštre so Turki ujeli, muja strica Gregorja je enu driu ubili, Hudakončevka je v »Ah hodoč« — nišče ne vej, kej oli koku — umrla.

Glih taku ta cerkov na Sveti gori per Gorici je tudi od ene zcludjeve babe gori prišla inu te druge cerkve na gorah skoraj vse. H timu farji, škofi inu nakateri gospudje molče, za volo kir od tacih malikovih ofrov imajo dosti mesa h kuhanu. Oli zcludi nje, kir h taki pregrehi inu golufiji molče, zipper ne pridiguj inu ne branijo, hode tudi kuhal v tim peklu vekoma, aku prave pokure inu per pravim času ne dejo.

(Odlomek iz knjige »En register... per tim je tudi ena kratka postila, 1558)

IZ TRUBARJEVIH TEKSTOV

Iz predgovora

Vsem Slovencom... Lubi kersčeniki. Jest sem le te štuke iz svetiga pisma (inu nih izlage v te pejsni zložene) katere vsaki zastopni človek kir hoče vnebu priti ima vejdeti inu deržati hitim tudi to listino inu ano pridigo vle te buquice pustil prepisati vneš jezic Bogu na čast inu h dobromu vsem mladim tar preprostim ludem naše dežele...

(Chatechismus, 1551)

O vremenu in letnih časih

Na večer erdeče nebu pomeni: vreme bo lipu. Sveti Klemen zimo daje, Petrov stol pomlad izgane. Sveti Urban ta lejtuje, Sveti Jernej jesenuje. Po Luciji, po vinkutih, po upepelnici, malih križih uselej na to prvo sredo vsake kvatre semkaj gredo.

Sent Vid ima dan neraldši, Lucija pak ner ta kratši, spet Vid ima nuč nermanšo, šent Lucija pak neraldšo. Sveti Gregor, mali križi dasta nuč, dan v eni viži. (Ta slovenski kolendar, 1557)

O krivični gospodi

Katera gospoščina, mala oli velika, nemilostivu s sujem kmeti inu pokorniki okuli hodi, po sili ino po krivini tu nih jemle, prevetike štire inu tlake nalagajo, hud konec vzejo; nih blagu do tretjiga erba ne pride, nih stan inu zlahta cilu pogine, koker so ti celski knezi, naj so si dosti kloštrov inu kaplanij štitali, v Rim hodili, usi poginili ino konec vzeli.

KOVINARSKA DELAVNICA MLO NOVO MESTO

Sukljeta (naspr. »Stemburjak«)

Telefon štev. 156

Izvršuje vsa ključavničarska, kleparska in delno kovaška dela

Na zalogi vedno:

kompletni štedilniki za vžidavo
brzoparilniki 50—200 ltr.
galanterijska posoda iz pločevine
vijaki za vinske stiskalnice in več vrst ključavnic ročnega izdelka

Okrajna zveza kmetijskih zadrug Črnomelj

Telefon uprave št. 33

Telefon trgovskega
podjetja št. 16

Skrbi za dvig kmetijske proizvodnje in organizacijo združništva. Posreduje preko lastnega trgovskega podjetja odkup in prodajo kmetijskih pridelkov svojim članic-kmetijskih zadrug in jih oskrbuje z industrijskim potrošnim blagom

KMETIJSKI SVETOVALEC Kako bomo odpravili snet in druge bolezni z naših žitnih polj

Snet na pšenici, ječmenu in ovsu skoro vsako leto zmanjšuje pridelek teh rastlin. Vsako od teh žit napada tipična vrsta sneti: trda in prašna snet. Prašna snet je po naših poljih redkejša, pa tudi borba proti njej je težja, na malih kmetijskih gospodarstvih skoraj neizvedljiva.

Povzročitelj prašne sneti je v samem semenu. Kadar seme vzkljuje, se rastlina razvija normalno naprej, dokler se iz klase. Klasi se najprej pojavijo iz obojelih rastlin. Spomladi opazimo najprej črne klase, medtem ko se zdravi šele razvijajo. Ko začne cveteti zdrav klas, pade črna tros prašne sneti na cvet in se ustali v plodu, kjer prezimi. Drugo leto se razvoj te sneti spet pojavlja. Iz obojane klase je razvidno, da se prašna snet ne bo dala uničiti niti z napraševanjem niti z močenjem. Edino sredstvo je namakanje v vroči vodi pri 50—52 stopinjah Celzija. Ta toplota v desetih minutah uniči bolezen, ne uniči pa kaljivosti. Delati je treba s termometrom in pod strogim vodstvom. Uničevanje prašne sneti bi lahko organizirali semenski odseki pri splošnih kmetijskih zadrugah, državna posestva in kmečke delovne zadruge.

Delo ljudske knjižnice v Ribnici

Ljudska knjižnica v Ribnici, ki deluje že pet let, je dosegla precejšnje uspehe. Sedaj ima okoli tri tisoč knjig in 500 članov. Posluje trikrat na teden ter zalaga trg in okolico z dobrim štivom. Največ knjig si izposojajo dijaki, uslužbenci in delavci. Za razpis knjižnice, ki je zrasla takorekoč iz nič, imata največ zaslug tovarišici Sadejevi, ki vestno opravljata knjižničarsko delo.

T. F.

Obiščite

invalidsko podjetje

slaščičarno

na Glavnem trgu v Novem mestu!

Prvovrstne slaščice
stalno na zalogi!

Narod si bo pisal sodbo sam

Vladimir Dedijer — »DNEVNIK«, drugi del

10

(Nadaljevanje)

Dalje opisuje pop Vlado, kako se je mudil v štabu neke slovenske divizije in kako je drugo jutro srečal Sercejevo brigado (Serčer, jugoslovanski podpornik, padel kot heroj): »V vasi Podop naletimo na Sercejevo brigado. Borec so veseli, čeprav so trudni in neprespani. Vso noč so se borili s plavogardiisti, ki so se bili zaprlj v neko trdnjavo in se obupno branili. Naši so streljali nanje s topovi iz razdalje 20—100 metrov od trdnjave. Topovi so poslopje napol porušili. Tovariši! naju vodijo in nama kažejo ulete plavogardiiste, ki jih je 140. Ljudska mržnja do plavih se očitno kaže v Novi vasi. Zenske so navale nanje in jih hotele raztrgati z zobmi. Hodile so med vrstami ujetnikov in kazale s prstom izdajalce.

»Te je treba postreliti! Izdajali so nas Italijanom.«

Bivša jugoslovansko-italijanska meja je prazna. Tu so v skalo narejeni podzemni bunkerji z dvigali. Naši so naleteli na razorožene Italijane.

»Nobenega sledu njihove včerajšnje nadutosti, kakor da to ni tista včerajšnja vojska, ki je ropala in pobijala po mestih in vaseh Slovenije in vse Jugoslavije... Ustavili smo se pri kasarni,

bled italijanski vojak pa je stopil k meni.

»Partigiano, pop, mangiare, mangiare...«

In dal sem mu jesti...

V Mošunu govorim z otroki. Oči se jim iskre od veselja in veselo govorijo:

»Zdaj se nam ni treba več učiti italijanskega jezika... Mi, Slovenci, imamo svoj jezik... Vidiš naše zastave!«

Tu je bil italijanski kapetan, bivši socialist, advokat Bianchi iz Milana. Zdalj ostane v naših vrstah, da se bo boril proti Nemcem. Pripoveduje, kako dobro je delala naša obveščevalna služba. V avgustu je bil na Sušaku tajni sestanek italijanskih oficirjev, kjer so dobili navodila za ofenzivo proti partizanom. Po vrnitvi v Novo mesto pa ga je dva dni pozneje vprašal neki otrok:

»Ali tudi vi sodelujete v ofenzivi proti partizanom, ki se bo začela te dni?«

Pred to ofenzivo je prišel Mussolini v Gorico, imel je grozilen govor in poslal je 60.000 Italijanov. Ta ofenziva ga je veljala mnogo mrtvih in ranjenih, v denarju pa 360 milijonov lir! Partizani pa so imeli v tej ofenzivi 100 mrtvih ter 200 do 300 ranjenih in pogrešanih. Ljudstvo je mnogo pretrpelo. Cele vasi so bile po-

Še enkrat: V naših gozdovih mora biti red!

Članek z naslovom »Škodljivo gospodarstvo v gozdovih«, ki je bil objavljen v »Slovenskem poročevalcu« letos 6. septembra in v katerem piše — navaja nekatere podatke o škodi v gozdovih gozdnega gospodarstva Novo mesto, povzročeni zaradi sečnje lesa po Lesno-industrijskem podjetju Novo mesto, je bil najbrž napisan v pisarni brez poznavanja dejanskih razmer in resnične škode v gozdovih sploh. Ugotovitve objavljenega članka so preveč enostranske; pozna se jim, da so vzete le iz akta državne arbitraže, ki je obravnavala spor med Gozdnim gospodarstvom in Lesnim industrijskim podjetjem v Novem mestu.

Dejstvo je namreč, da je stvarna škoda mnogo večja kakor pa je bila obravnavana v primeru pred državno arbitražo. Da bi vso krivdo na drugi strani metali samo na celoten kolektiv Lesno-industrijskega podjetja, od katerega je velik del zaposlen v lesni predelovalni industriji in nima nobene zveze s škodo v gozdovih, bi bila prav tako enostranska trditve. Državna arbitraža je v tem primeru razsodila spor dveh strank in eno izmed njih obsojila na podlagi zaslišanja prizadetih in ugotovitev.

Dolenjsko gozdno gospodarstvo je prvotno naračunalo oz. ocenilo škodo, ki je bila napravljena na sečiščih, na pet in pol milijona dinarjev. Prav gotovo tudi

ta znesek ni bil verna slika dejanske škode v gozdovih, ki je znatno večja od spornega in toženega zneska. Pred državno arbitražo se je obravnavala samo škoda, ki je bila povzročena na sečiščih. Koliko pa je škoda zaradi propadlega posekanega lesa, ki je v preteklih letih zgnil v gozdu — tega ni obravnavala državna arbitraža, niti ne navaja tega pisec članka. Vendar pa je treba tudi o tem spregovoriti resno besedo.

Nedvomno je v povečani sečnji lesa v zadnjih letih in v občutnem pomanjkanju delovne sile ter tehničnih pripomočkov treba iskati glavni vzrok, da se predpisi o pravilni sečnji gozdov niso pravilno izvajali. Škoda se je povzročala že z nepravilnim izkazovanjem dreves. Ponekod se je izkazovalo preveč v živo, gozd se je razredčil in s tem odpiral uničevanju po vetru in snegu. Ker je primanjkovalo v času velikih potreb po lesu stalne delovne sile, je bilo treba zaposeliti frontne brigade. V teh brigadah so bili mnogi, ki dela v gozdu niso bili vajeni, za nadzorstvo in vodstvo brigad pa ni bilo dovolj strokovnih moči. Na območju Lesno-industrijskega podjetja Novo mesto pa je delalo največ frontnih brigad v letih 1949 in 1950.

Veliko škode je nadalje povzročalo večkratno menjavanje in izpreminjanje operativnih načrtov in zahtev po sečnji različnih vrst lesa v neprimernem letnem času. Dasiiravno so to dostikrat narekovali nujni gospodarski razlogi in potrebe izvoznega trga, bi se škoda vendarle v dostih primerih lahko preprečila, če bi odločujoči ljudje upoštevali ugovore ljudi iz proizvodnje, katerim je bilo vprašanje: čuvanja gozda in proizvodnje lesa enako

pri sre. Poglejmo samo tale primer:

V juliju 1949 je dobil direktor takratnega Gozdnega gospodarstva, ki je imelo tedaj tudi proizvodnjo, nalog, da takoj, to je v juliju in avgustu, poseka okrog 4000 kubikov bukovne hlodovine. Vsak gozdni delavec ve, da bukovina, ki se seka v poletnih mesecih, propade že v osmih dneh, če ni v tem času posekana, razrezana in sparjena. Ugovor uvidenih ljudi podjetja (gozdarjev), ki so spoznali nevarnost velike škode za gozd in les, — podjetje ni imelo niti dovolj izvoznih sredstev niti dovolj ljudi za takojšnje odpremo in obdelavo take količine bukovine! — je imel za posledico: grožnjo strogega ukora za direktorja podjetja! Les je bilo treba posekati ne glede na škodo, ki se je obetala. Brezglavi in vsekakor škodljivi nalog je povzročil, da je v gozdu propadlo nad 2000 kubikov prvovrstne bukovne hlodovine!

Koliko je bilo poleg gornjega podobnih primerov, ko se je n. pr. les sekal in tedaj ni bil posekan, ki je propadal v gozdu. Tako je zahteval operativni plan...

Zaradi tega se mi zdi nepravilno dolžiti za nastalo škodo enostavno celoten delovni kolektiv brez razmotrivanja stvarnih dejstev kakor tudi okoliščin, ki so vplivale na nastalo škodo. Potrebno bi bilo, da bi posebna ekipa članov društva inženirjev in tehnikov gozdarske stroke pregledala vsa sečišča v dolenjskih gozdovih in ugotovila resnično stanje. Namen naj bi ji ne bil samo ugotavljanje nastale škode, ki je ni več mogoče zmanjšati, pač pa pomoč v nasvetih in strokovnih navodilih za pravilno delo v bodoče.

P. R.

OKRAJNO
GRADBENO
PODJETJE

»REMONT«

TREBNJE (prej »Planobnova«)

Cene zmerne.
pohitite
z nakupom!

ima na zalogi večje količine oljnatih barv, email lakov, žičnikov vseh dimenzij, kotnikov za okna, nasadila za vrata in različni gradbeni material

Izdelujemo: volneno blago za moška in ženska oblačila in volnene odeje

Tekstilna
tovarna
Novo mesto

TOVARNA VOLNENEGA BLAGA IZ MIKANE
VOLNENE PREJE

Telefon št. 31 — Brzjavi: Tekstilna Novo mesto
Tek. račun pri Nar. banki Novo mesto 616-43105-0

Potrošniki, zahtevajte pri nakupu naše izdelke!

žgane, mnogi ljudje ubiti in odgnani v taborišča...

Dobili smo poročilo, da se bori v vrstah goriških partizanov tudi neki italijanski bataljon Ujete Nemce je takoj poslal štabu neke naše brigade.

15. septembra jutraj smo se napotili proti Ilirski Bistrici. Pred nami je Sercejeva — motorizirana brigada. Zopet dohitevamo in prehitavamo cele kolone Italijanov. V tej skupini je tudi komandant divizije »Leonzo« iz Novega mesta, general Cerruti. Brada mu je zrasla, hodi peš in se opira na debelo palico. Njegove stvari nosi mula. Prosi nas, da bi mu dali kaj jesti. Izstopimo iz njegovega avtomobila in mu damo jesti. Po svojem adjutantu se zahvali in pravi:

»Slovenci so velik narod.«
V Koritnici, Knežaku in Baču nas sprejme prebivalstvo z veseljem. Povsod slovenske zastave in cvetje.

Ob desetih smo prispeli v Ilirsko Bistrico, takoj za našo brigado. Zopet enaki prizori: dekleta, žene in otroci se gneto okrog kamionov, oklopnih avtomobilov in tankov in ponujajo partizanom sadje, cvetje, cigarete, kruh, največ pa vina. Na vseh obrazih je videti razigranost in veselje. Vestopimo v občinsko poslopje.

V Bistrici so skladišča polna orožja, obleke in hrane. Naši kamioni začno odvažati ta vojni plen proti Mošunu. Okrog 13. nas napadejo Nemci od Podgrada. Nekoliko prenesenili so nas. Krogle nam zvižgajo nad glavami. Naši stari borci pa gredo mirno, brez naglice, da zavzamejo položaje...

Nadalje opisuje pop Vlado, kako je šla skozi Bistrico skupina Srbov, Dalmatincev in Crnogorcev, ki so pobegnili iz italijanskih taborišč. Tu je srečal brata Glige Mandiča s 50 partizani iz Orijenškega bataljona, ki se v juniju 1942 niso mogli prebiti do nas, v Vrhnico, pa so jih potem ujeli.

Na koncu piše pop Vlado o umiku iz Bistrice in vrnitvi v Sotesko.

Petek, 1. oktobra
Kočevje. — V bivšem Sokolekem domu v Kočevju se je začel nocoj prvi sestanek odposlancev slovenskega naroda, zgodovinski dan v tej naši vojni. Po prvih volitvah v okupirani Evropi, po prvih demokratičnih volitvah v Jugoslaviji, so se zbrali ljudski zastopniki Slovenije, da pregledajo dosedanje delo Osvobodilne fronte, da izrečejo svojo sodbo o tem, kako je OF vodila slovenski narod v teh dveh in pol letih ljudske vstaje, da se domeni in etore sklepe o nadaljnjem vojskovanju, o ukrepih, ki so potrebni, da bi prišla svoboda čimprej, da izvolijo zastopnike Slovenije za AVNOJ.

V dvorani je 562 odposlancev, med njimi največ kmetov, starih in mladih, mnogi izmed njih so v vojaških uniformah, z mašinami na ramah, videti je tudi mnogo žen; tu so ljudje iz vseh krajev Slovenije, Gorenjci, Dolenjci, Notranjci in Štajerci, tu so zastopniki bele Ljubljane, tu so delegati iz Koroške in Slovenskega Primorja. Dvorana je okrašena zelo lepo. Godba je zaigrala himno, deseti partizanov je prikorakala z vojaškim korakom na oder in začela počasi raz-

vijati slovensko belo-modro-rdečo zastavo s peterokrako v sredini. Gledal sem ljudske poslance Slovenije, gledal njihove trde tezaške obraze, gledal velikansko geslo, besede Ivana Cankarja: »Narod si bo pisal sodbo sam« in si mislil, da je naposed prišel veliki trenutek; glej, teh pet sto šestdeset zastopnikov borbene Slovenije danes v imenu vsega naroda zares piše svojo usodo, ustvarja svojo svobodno slovensko skupnost.

Nocoj je bil slavnostni del. Govoril je Vidmar, kratko, potem pa so bile poslance brziavke Stalinu, Rooseveltu in Churchill. Prečitane so bile tudi brzojavke tovarišu Titu in Vrhovnemu štabu, AVNOJ, ZAVNOH, borbeni Ljubljani in vsem drugim neosvojenim delom Slovenije. Sledili so pozdravni govori zastopnikov CK KPJ, AVNOJ, ZAVNOH, vojske, žena, mladine.

Sobota, 2. oktobra
Kočevje. — To noč je spregovorilo slovensko ljudstvo, spregovorilo je v osebi starega kmeta Franca Beceleta in stare kmetice Marije Ivančič. Vstal je Franc Becele, najstarejši slovenski narodni poslanec, vstal je kuhar, visoke postave, koščene obraze, povsem podoben Cankarjevemu Jerneju, kakor sem si ga zamisljal od zgodnje mladosti, ko sem prvokrat bral to povest. Starec je govoril po ljudsko, modro in vsem nam se je zdelo, da je prišel Jernej končno do svoje pravice, da je prišel čas, ko se je slovenski narod osvobodil sam z lastno močjo, da je prišel čas, ko si narod kuje svojo usodo.

DOLENJSKI KLERIKALIZEM - šola laži, podlosti in hinavščine

Slovenska izseljenska matrica, društvo za mesebojne stike Slovenije s slovenskimi izseljenci v tujini, je letos 3. juniju obveljala vsa naša društva, ustanove, organizacije in javnost, da se organizacije naših rojakov v Ameriki pritožujejo zaradi pretiranih zahtev, ki jih pošiljajo v množičnih prošnjah razne naše ustanove in organizacije. K tem prošnjam društev in ustanov iz Slovenije se pridružujejo tudi prošnje tisočih in tisočih zasebnikov. — SANS — Slovensko-ameriški narodni svet v Clevelandu, ki združuje v akcijah za pomoč Jugoslaviji vse ostale pomembnejše slovenske organizacije, navaja v svojem poročilu, da je njegova poglavitna naloga pomagati z vsemi sredstvi, ki jih ima in ki jih bo še imel na razpolago, le slovenski skupnosti. Prošenj posameznih društev in ustanov, izmed katerih prošnja n. pr. nekaterih za opremo gledališke dvorane in odra, za razne aparate, odrske zastore itd. itd., je toliko, da bi SANS potreboval milijone dolarjev, če bi hotel vsem prošnjikom ustreči. Slovenska izseljenska matrica je zato opozorila javnost, da se moramo zavedati, da je organizacija naših rojakov odgovorna za vsak cent, ki ga izdaja. Njihove skromne podporne fonde so zbrali našli rojaki od človeka do človeka in morajo skrbno paziti, za kakšno pomoč jih izdajajo. SANS je zato obvestil Slovensko izseljensko matrico, da bo reševal samo prošnje, ki mu jih bo pošiljala izseljenska matrica, medtem ko prošnje prijaviteljev sploh ne bo več reševal. V dolenski okraj prihaja leto za letom veliko paketov iz Amerike. Svojem in znanem jih pošiljajo izseljenci, ki so se pred prvo svetovno vojno in po njej izselili zaradi bede in težkih socialnih razmer v Jugoslaviji v širni svet. Mnogi izmed njih so našli zaslužek v »voljubljani deželi« in si s trdim znanjem, varčevanjem in desetletnim trudom ustvarili tam drugo domovino. Med narodnosovobodno borbo so bili v skrbah za stare domove in sorodnike; po svojih močeh so pomagali naprednim izseljenskim organizacijam in nas s tem podpirali, po vojni pa so mnogi odprli rok in

Mlinarji in gruntarji v borbi za ameriške pakete — V Jugoslaviji ni fotografov in rožnih vencev — O črvičku,

ki živi v kamnu, a ima vinograd na Trški gori — Ameriško moko so prodajali in kupovali žganje — Čudež pod

Gorjanci: 66-letna kmetica pričakuje sedmega otroka — »Dajte mi 5 dolarjev za cukur, 5 dolarjev za sveče Materi

božji...« — Hudobna žena ukradla vrečo ameriške moke kmetici, ki ima samo 17 hektarjev zemlje in živi v veliki

revščini... — Živa bo šla pod zemljo — Požrešnost, nevoščljivost, zloba in zavist si podajajo roke — Nevarna

bolezen se širi

z iskrenimi nameni prihiti na pomoč slovenski skupnosti in posameznikom.

Prav je in lepo, da pošiljajo sorodniki svojem v naše okraje pomoč v hrani, oblekah, obutvi, zdravilih in pod. Številne družine so te pomoči potrebne, saj so mnoge izgubile med vojno zaradi okupatorjevih zločinov svoje premoženje. Globoko rano so zasedali fašistični tuji in njihovi domači pomagači-izdajalci v naše narodno telo. Vsakomur, ki je pomagal te rane celiti, je slovenska skupnost hvaležna.

Naklonjenost in dobrosrčnost izseljencev pa so začeli nekateri izkoriščati. Zahtevalo stvari, ki jih celo v Ameriki mnogi naši ljudje nimajo; prosjačilo, moledujoče in pilsarstvo za živeč, obleke, ure, obutev in vrste predmetov, da bi se s prodajo ali zamenjavanjem tega blaga okoristili. Na izseljence so se začeli obračati sorodniki iz devetega kolena; celo večje populacijo nepoznanljudje pisarilo ameriškim Slovincem, o katerih so na kakršen koli način dobili naslove, obupna pisma polna laži, zlagane »revščine«, boleznih, nesreč, skrajne bede, lakote in podobnih izmišljotin. Med njimi, ki pišejo taka pisma, je zadnji čas lepo število dolenskih kmetov, kmetičev gospodinj in ljudi, ki niso prav nič potrebni ameriške pomoči. Marsikateri izseljenec ilm je medtem že naselil. Prav bo zato, da jih pokažemo javnosti in opozorimo na nje tudi izseljence.

ko, priporoča pa se tudi za sladkor; na njenem posestvu pa bi lahko zrastle veliko več, če bi ne bila tako malomarna. Stara je 30 let, njen sedanji mož pa 28 — dva para krepkih rok, če jima delo ne bi smrdelo, seveda. Tako pa: pišimo po paket!

Vdova belogardista Marija Barborič iz Jurne vasi št. 13 spi s 4 otroci tudi na »sami slami«. Čeprav ima 16 ha zemlje, prosi za »raztrgane otroke« vsaj nekaj obleke; vsa vas pa ve, da grdo njeni otroci vedno lepo oblečeni v mesto, tako

da bi jih bila vsaka kmečka mati vesela. Vsi so zdravi, dobro razviti, starejši trije od 16—20 let pa tudi za delo sposobni. Ko berači kmetica Barborič za ameriški paket, prošnje za rožni, venec seveda ni pozabila...

Na drugo struno je brenkala Reza Sušteršič iz Jurne vasi. Zahvalila se je za paket (vse ji je bilo »po volji, le tabolji čevlji so ji preozki«), nato pa takoj spet navrtala Amerikanko »vsaj za eno plahto, pa kaj slatkorja in eno mašno knjžico«...

Zavist žre in se zajeda vedno globlje

»Rojakinja Ljuba moja, zakaj niste uslišali moje mile revne prošnje kot sem v resnici zelo zelo siromašna kot sem vam že pisala. Pišite na naš kraljevni ljudski odbor če nisem v resnici siromašna... Zmeraj solze pretakam ker mi niste nič poslali in nimam kaj skuhati... Siromašna je tudi Družina Pekarek, Družina Cimprič Jožefa je tudi strašno siromašna, vdovica ima veliko otrok. Nimam kaj skuhati, da bi jeli, sem usa pokvarjena, bolana in otroci, ko sem pisala, da nimajo očeta, da je ostal v vojski mertev...«

Draga gospa, zakaj ste poslali onim bogatim Muhič Franciški Jurna vas št. 25, ker so potem prodali blago na črno borzo, ker oni imajo dosti hrane, da jo še prodajajo... In Muhič št. 17 so bratje so spet zelo bogati, imajo žita dovolj. Dalni vrh Pepca Brudar je hči od Muhiča, Je Velika Posestnica, imela je šenice 100 Mernikov in prodaja Vaše pakete... Tudi tista hči na Potaverh Marija Kocijan je tudi hči od Muhič Jurna vas št. 25 je tudi bogata in ima dosti vina in otroke velike, so že v službi, en je krojač, 1 je kovač, jeden je mizar, tako da ni treba pošiljati paket imajo Muhičevi dosti sorodnikov v Ameriki. Muhič št. 25 so mi prodali 2 kile bele moke, pa sem delala zanjo 4 dni bolana...

In tako naprej in naprej. To je pismo Ane Sušteršič, šivilje, ki ima v Jurni vasi svojo hišico, ni bila nikoli poročena in tudi otrok nima... Zavist jo žre, da se bo posušila od jeze in nevoščljivosti.

Jurna vas je med pismi gospej Luciji Gregorčič bogato zastopana. Mirko Pekarek, progovni delavec na železnici, ji je pisal iz Jurne vasi št. 18, njegova žena

Angela Pekarek, čuvajka v železniški čuvajnici št. 30 v Regrč vasi, pa iz svojega službenega mesta. Jožefa Cimprič iz hiše št. 21 v Jurni vasi se jezi v pismu na Muhiča, ki je velik posestnik in je dobil paket, hkrati pa piše takole:

»Draga gospa, pa če ni vam všeč moja prošna dami nemorete vi kaj pomagati, mi pa pošlite od katere druge gospe naslov od take ki veste dabi rada pomagala...«

Sušteršičeva priporoča Cimpričevo, Pekarekova je Cimpričina hčerka... Od vrat do vrat od žlahte do žlahte je romal naslov gospe Gregorčič. Zasel je tudi na Kamence in Daljni vrh.

»Zlata moja mamica, pošljite...«

»... in če pridete domov, pridite k meni prosim Vas, saj sem Vam dolžna da Vam kaj povrnem. Samo pišite, kdaj pridete, da pridemo na postajo, prinesite mi pa en patnošter, da bomo kaj molile...« je napisala neznanj dobrotnici Regina Pepca iz Velike Bučne vasi ter pristavila:

»... z sklenjenimi rokami Vas vzajem k sebi, kar upam da boste tudi Vi bol zadovoljni, v miru, bom že kako preskrbel za hrano... Sedaj bo moj mož čez 10 dni pršu domov, in homo šli malo v Trško goro pogledat, tam imam jast nogradček, pa na Trško goro v cerkev k naši mairji. Ravno ta teden so iz Dolenega vrha vozili moko ki ste jo Vi poslali. Bog mi je priča, da so eni med potjo prodajali moko. Seveda, kjer jo imajo doma dost. Srce mi je zabolelo ko sem to zvedela solze so mi zaigrale v

»ENI IMAJO DENAR, ŽIVJO

BREZ DELA IN NAS FIKSAJO...

je napisala v svoje prebridko pismo Marija Avbar iz Dalnega vrha št. 4. Začela je takole:

»Predraga gospa Cecilija! Vam sem že pisala, pa mi nič ne pišete, ne vem zakaj je to? Tudi prosila sem, da mi kaj pošlete pa do sedaj ni še nič. Zelo bi vam bila hvaležna če bi mi to uslugo napravili, da bi mi saj nekaj poslali. Jaz sem tudi bolj bolana, ker ne dobim nič kart za obleko ne za živeč. Nimam denarja, ker nič ne zaslužim, ker moram doma mamo komandirati. Če grem komu kam pomagati, pa mi da kaj, sicer veliko mi ne mora dati, ki nobeden nima veliko. Ker tukaj je zelo velika draginja nimamo denarja. Sicer eni ga imajo, kateri lahko živijo brez dela in nas fiksajo... Prosim, da bi mi pomagali, če prej, rajši bi videla...«

Da bi bil paket večji, se je v posebnem pismu oglasila tudi mati Julka Avbar. Hčerka je pisala pismo s hišno št. 4, hiša pa ima številka 4/5. Mati se je poslužila seveda prave številke in vprašala, »kako je vendar s to rečjo, pošiljka je prišla, več vreč moke in sem slila, da je bila ena vreča poslana na številko 4, naslov je pa nepravilen...«

V goljufiji z napačnimi številkami in hišnimi imeni se je v poplavi pisem, ki romajo na naslov Lucije Gregorčič, nekdo zmotil — zdaj pa takšna zadrega: komu vrečo moke? Pri Avbarjevih na Dalnem vrhu imajo samo 15,78 ha zemlje, od te orne kmetaj 4,55 ha... Pridelajo približno 60 mernikov pšenice, letos so v redu oddali 535 kg belih žit. Na posestvu živi 7 ljudi, od teh pa je eden v službi in prejema celo živilsko nakaznico.

Naslov gospe Lucije Gregorčič iz Amerike

Ni važno, kdo ga je prvi dobil; važno je to, da je naslov gospe Lucije Gregorčič romal iz rok v roke, iz žlahte v žlahto... Obredel je Stopič, Dolž, Podgrad, Jurno vas, Bršljin, Koroško vas, Lakovnice, Daljni vrh, Kamence, Mirno peč, Zdinjo vas in tako naprej in naprej. Nič od teh, ki so ji pisali, se ni vprašal: komu pišem? Samo: Amerika, Amerika! Carobna beseda, ki pomeni paket, čevlji, kilogram sladkorja, najlon-nogavice, morda celo zapestno uro in kdo ve kaj še vse! Nič od teh, ki so ji pisali, lagali in beračili za »stare cunje, malo moke, pa nekaj olja, riža ali kave«, tudi ni pomislil, ali morda ne zavzamejo onstran oceana njegovega paketa trudne, žuljave roke izgaranega Slovence — izse-

ljenca, ki si je pritrgal od ust, da bi izpolnil željo »lačnega dolenskega kmetiča, ki mu otroci ječejo in prosijo: kruha, kruha...« Na nič niso mislili bogaboječji pisar lažnivih pisem, ko so gospo Lucijo Gregorčič v prvem stavku svojih pisem prosili za rožni venec in mašne bukvice, v drugem pa za uro budilko, ženski plašč, sladkor ali kavo — prav na nič, razen na svojo pogoltnost, brezmejno požrešnost, pohlep, izkoriščanje drugih in na uživanje.

»Odvč bi bilo nadaljne opisovanje. Spregovorijo naj sami... Neznani izseljenki, Slovenki Luciji Gregorčič, ki je pred 46 leti odšla iz Novega mesta, je pisala med drugimi tudi Ana Hrovatič iz Koroške vasi št. 8 pod Podgradom.

Čudež pod Gorjanci

Tole je pismo Hrovatičeve:

»Draga gospa!

Najprej Vas lepo pozdravim in Vam sporočim, da sem Vaš paket dobila. Nemorem Vam popisati veselja mojih otrok, vsak svoje hlačke so držali pa vpili: te bodo moje. Vesela sem bila tudi jast in sem Vam iz vsega srca zahvalim. Nesmete mi zamiriti če so se Vam drugi bol hitro zahvalili, ker jast se ne morem vzeti časa pri tolikih otrocih zmiraj se mi trije za kikirlo držijo, zvečer sem pa tako trudna da se kar zrušim na posteljo. Draga gospa nemorem Vam popisati hvaležnosti ki jo čutim v srcu do Vas, vse kar ste mi poslali bo prišlo prav če ne enemu pa drugemu ali pa tretjemu, dobila sem tudi žakel moke ki ste jo gotovo Vi poslali, od taje šele prav prišla, ker pri toliki družini mora biti že veliko da ne zmanjka otroci čajo kar naprej kruha, od gospa Vi znate molitvico telesno delo usmiljenja lačne nasititi nage oblačit.

Draga dobra gospa, kar ste mi poslali, je skoraj tako kot bi na oltar darovali, zahvalim se Vam tudi za rožni venec ker tukaj se ga ne dobi, kadar bom šla k sveti maši bom na njega molila za Vas naj Vam ljubi Bog tisočkrat povrne na tem in na onem svetu.

Gospa nesmete misliti da sem nehalna če Vas še prosim, čež dober mesec dni bom rodila sedmega otroka če morete pošljite mi kaj cukra pa za mene kaj gorkega za oblečt, ker sem hudo prehlajena in me še sedaj poleti kadar je deževno zmiraj zebe. Gospa če morete Vas lepo prosim če pa ne pa ne. Še enkrat se Vam lepo zahvalim jast in moj mož in Vas prav lepo pozdravljam do smrti Vam hvaležna reva

Hrovatič Ivana»

Čeprav je prosila Ivana Hrovatič za rožni venec in se grdo zlagala, da se jih pri nas ne dobi, ji ta ne bo pomagal iz njenih laži. Hrovatičeva je stara 66 let in bo njen porod sedmega otroka pravi čudež za svetovno znanost... Iz Amerike berači moko, sama pa rada prodaja svoje žito in druge pridelke — na 18 hektarjih zemlje vendarle zraste to in ono. Letos je imela 340 kg obvezne oddaje belih žit, davčne osnove pa ima za leto 1951 21.000 dinarjev. Od otrok, ki »so se

tepli za hlačke in vpili: te bodo moje!« je najmlajši sin star res šele komaj — 24 let, vendar pa verjetno že nosi hlače namesto hlačk. Kdo naj bi se sicer še pulil za hlačke v Hrovatičevi hiši, je zavito v tajinstvenost; doma živi samo pravkar omenjeni 24-letni sin. — Pustimo Hrovatičev z njeno zlagano pobožnostjo in se ozrimo po drugih »revščih«.

16 HEKTARJEV ZEMLJE — PA LEŽIJO NA SLAMI...

Da leži z družino na slami, je pisala Gregorčičevi med mnogimi tudi Slavka Cimermančič iz Jurne vasi št. 14 pri Stopičah. Zamočala je seveda, da ima 16 ha veliko posestvo in pogrešanega moža-belogardista ter da živi že nekaj let z drugim moškim. Prosi za živeč ali oble-

Skrivnostna podoba v Stopičah - Pet dojenčkov v poštnem nabiralniku

Nezaslišana krivica se je zgodila poštariči Franci Turk v Stopičah. Sirota ima — tako vsaj trdi njeno ameriško pismo — 5 otrok in še bolana je (cela stopiška fara do 22. septembra 1951 tega sicer še ni vedela, vendar pa moramo verjeti poštariči, ker svoje zadeve in porode pač najbolje sama pozna!), mora pa navzlic temu vestno opravljati službo, čeprav bi s 5 otroci pri svojih 30 letih skoraj že zaslužila pokojnino... Pustimo jo govoriti:

»Čenjena gospa, zopet se obračam na vas, kjer še do danes nisem dobila nič glasu od vas kjer sem vas že prosila če bi mi mogli kaj poslali živeča.

In kaj drugače vidim in slišim koliko dobijo ljudje cele vreče bele moke in drugih stvari zopet se obračam s prošnjo do vas kjer se res težko preživljamo jast bolana in pet otrok.

Slišala sem da ste poslali Hrovatič Ivani paket in vrečo moke ona pa ima toliko zemlje in nič otrok, so že tako veliki, da so vsi oženjeni in vojakov fraj da vsaki dan prodaja žito v Novem mestu na trgu in je tako nesramna, da prosi od vas kjer ni potrebna. Ona samo izkorišča dobrega človeka ker je zastoj od vas dobila.

Se enkrat se obračam na vas če je mogoče mi kaj pomagati se vam vnaprej zahvaljujem in prosim, da vam da Ljubi Bok že mnoga leta zdravja in življenja da boste še kateremu revežu kaj pomagali.

S prošnjo in željo pričakujem odgovor kako boste ukrenili. Srčne pozdrave vam pošilja mati 5 vbogih otrok

Turk Francka, Dolna Težka voda 23 pošta Stopiče pri Novem mestu Slovenija

Ali pa mogoče mislite da ste mi že poslali kjer tukaj je več Turku je tudi ena istega imena na Hribu.

Na to pismo naj odgovorijo Stopičani sami. Za bralce, ki kraja ne poznajo, pa samo tole: stopiška poštariča je samska, vse navedbe v njenem pismu pa so do kraja zlagane.

STARO, PREIZKUŠENO SREDSTVO: IZMIŠLJENI OTROCI, BOLEZEN, REVŠČINA

Na to vižo je poizkusila srečo tudi Pepca Koba iz Gornje Pristave 12. Sirota ima (seveda le v pismu) »bolnega moža, 4 mlade otroke in staro mater« in za vse mora sama skrbeti. Mož pa je v resnici izučen čevljar, ki dela zdaj na posestvu in je močan ko jelen. Imata samo enega otroka in skoraj 16 ha zemlje z lepo živino.

Premalo je prostora, da bi navedli pisma vseh podgorskih prošnjikov. Mlinar Lajbek s Hriba je dobil 2 vreče ameriške moke. Simc Mariji s Hrušice ne manjka doma delovne sile in ji ne bi bilo treba beračiti; tudi mlinarju Kovarčiču s Hriba št. 5 ne, pri katerem živi 9-letna sirota. — Marija Muhič, 17-letno močno dekle, je menda v imenu matere pisalo v Ameriko o revščini. Imajo pa lepo posestvo, trdno zidano hišo in po vojni zgrajen pod. Na oknih so visele ob našem obisku na Muhičevi hiši lepe odeje, na jablani pred hišo pa se je sončila debela rumena ameriška odeja. O revščini — ni sledu...

Dolga vrsta pisem je še pred nami. Pisala je Jožefa Vindišman, bogata kmetica iz Jurne vasi; Milka Ogulin in Pepca Grandljič iz Mirne peči; Jožefa Slak iz Sv. Stefana pri Trebnjem, Ana Brank iz

Zg. Šiške pri Ljubljani, sestra Vibranda — Ana Muhič iz Poljan pri Mirni peči. Ana Tomažin iz Leskovca pri Litiji, Canželj Ana iz Mirne peči, Marija Vidic s Hriba pri Stopičah, Ana Rajer iz Zdinje vasi, pa razni ljudje iz Bučne vasi, Kamence, Skranjč, Jurne vasi in tako naprej in tako dalje. Marija Besal, bolničarka int. oddelka bolnišnice v Mariboru, bi morala brez paketov piti grenko kavo... Cilka Avsec iz Gotne vasi je obiskala Lucijo Gregorčič na njenem domu pod Grmom in beračila: »Dajte mi 5 dolarjev, da bom imela za cukur, pa 5 dolarjev za sveče na čast Materi božji...«

Srečo so poizkušali tudi stari pomagači okupatorjev

Tako je pisal Franc Brajer iz Velike Bučne vasi 12 pri Novem mestu, ki je bil leta 1946 obsojen zaradi sodelovanja z okupatorjem in domačimi izdajalci na 7 let odvzema prostosti s prisilnim delom, letos 19. junija:

»... Od leta 1947 sem se nahajal v zaporu in sem kot političen obsojenec. Da sem moral ves ta čas trdo delati, mislim, da ni potrebno Vam posebej omenjati. Letos 17. maja sem prišel domov... ali sem moral takoj prijeti za delo, kjer pri nas velja načelo, da kdor ne dela naj tudi ne jej. Prav res, da ako hočem živeti, moram delati... Prišel sem domov brez obleke, kar pa sem jo imel še doma, je bila vsa odnesena... Dobri ljudje so mi svetovali, naj se obrnem na Vas... kar je v vaši moči mi pošljite, vse prav vse mi bo prav prišlo... prosim, če mi morete poslati kakšno stvar v živežu, najraje bi cukra, rajša in olja, da se bom malo okrepčal kjer sem zelo opešal in ošvabel.

Poprosil bi Vas prav lepo za eno uro bekarov, kjer je tako žalostno pri hiši če ni nobene ure. Vse mi je odnešeno in uničeno. Moral bom začeti novo življenje, prej je skrbel oče in mati za mene, sedaj ko sem pa že star 35 let, mi ne kaže drugega da se bom moral oženiti, kjer mama in oče sta mi pomrla...

Od 7 let kazni je ljudska oblast letos odpustila Brajerju 2 letj — navzlic temu pa ni nehal lagati. Njegov oče še živi v

»Velečenjena gospa in Draga naša rojakinja meni neznana!

Najpreje Vas iz dna srca lepo pozdravim in še lepše Vas bom pozdravljala ko bom že oni kraj groba (Oho! Lažnivci in goljufi se bodo vendar prazili v peklen-skem ognju, Jožefa, mar si pozabila na krščanski nauk?) za Vašo največjo požrtvovalnost ki ste mi Vi poslali vrečo moke... Še se vam priporočam če bi mi mogli kaj poslati ker živimo v revščini... Prosim Vas pošlite kar Vam je mogoče ker revnemu človeku vse prav pride (ubogi slovenski 17-hektarski reveži!) Vsak dan molim in prosim za vas Boga, da bi se še kaj spomnili na našo družino... (Jožefa, Jožefa, prav gotovo se boš cvrla pri hudcih)...

Nisem vajena tožiti ljudi, ker to je velik greh, ampak vseeno Vam pišem, kako je hudobna ena žena, ki mi je hotela vzeti vrečo moke ki ste mi jo vi poslali da je njena da ni moja ker je bil malo pomoten atres je bil narejen na Vas samo številka je bila prava. Ta žena je Julijana Avbar, ona dobi od svoje žlahte veliko tudi iz Amerike in vse proda tukaj po črni borzi in tako je mislila vzeti tudi to vrečo moke meni in jo prodati...«

Ponovimo: Julka Avbar, ki ima 15,78 hektarov posestva, je hotela vzeti vrečo moke »ubogi« Jožefi Skubec, ki ima 16,78 ha zemlje. Dolenjski gruntarji se dajejo za vrečo ameriške moke...

Veliki Bučni vasi. Ali namerava Brajer stopiti v »novo življenje« spet z lažmi, zvijačami in goljufijo?

Luciji Gregorčič je pisal med njenim bivanjem v Novem mestu tudi Karel Lindič z Mestnih njiv št. 2, ki je bil zaradi sodelovanja z okupatorjem obsojen na 5 let odvzema prostosti s prisilnim delom. Tole ji je sporočil:

»... Mislim sem, da Vas bom našel kje na terenu, a nimam sreče. Sedaj ste se sami prepričali, da so pomoč dobili največ tisti, ki so jo bili malo ali nič potrebni. Tudi jaz sem Vam pisal ko sem prišel maja iz zapora in Vas prosil za kako ponošeno obleko a nisem dobil odgovora. Zaprte sem bil pa zato, ker sem bil pri domobrancih. Vendar je moja vest čista in vsakemu mirno v oči pogledam... prav lepo prosim, če imate za mene vsaj en rekele...«

Vrste se ni konec. Samo v juliju, ko je bila Lucija Gregorčič že na obisku v stari domovini, je dobila v Milwaukee 39 novih pisem, v avgustu pa 110... Od kod? Zlatica je bila pridno na delu: Bučna vas, Kamence, Brezovica, Zdinja vas, Trška gora, Jesenice, Podgrad, Cerovec, Šmarjeta, Jama, Gor. Težka voda, Lakovnice, Skofja Loka, Rakovnik pri Šmihelu, Borš pri Novem mestu, Verdun, pa spet Jurna vas, Uršna sela, Gornji Suhor pri Metliki, Mali Statnik 8, Golobinjec, Ljubljana, Vrhe, Potov vrh, Kranj itd. itd.

(Nadaljevanje na 6. strani)

*Kdaj se je tam re v naprej
lepo zahvaljujem in vas
lepo prosim da mi pošljete kaj
za moje otrocičke siromašne
Vas z odličnim
sprostovanjem
pozdravlja
svojim
novim
Rajka Avbar
Gorue Kamence 14
pošta Novo mesto*

Zastava najboljših v rokah dolenjskih gozdnih delavcev

Pred leti besedice »LIP Novo mesto« v vrsti naših delovnih kolektivov niso pomenile tega, kar predstavljajo danes. Podjetje zaradi različnih vzrokov svojih dolžnosti do plana ni vedno v redu izpolnjevalo. Bolj ali manj je bilo v zaostankih bodisi v sečnji, gozdnem spravilu ali izvozu lesa. Manjkalo je delavcev, tehnične opreme, kamionov, včasih vagonov, dostikrat pa so tudi razne organizacijske nerodnosti zavirale sprostitve sil. Ob prevzemanju podjetij po delavskih svetih pa so lani tudi gozdni in žagarski delavci Roga in obrške doline začutili, da je prišlo mednje nekaj novega, nekaj, kar je od osvoboditve sem manjkalo in morda najboljše zaviralno izpolnjevanje planov lesne proizvodnje v novomeškem okraju: dolenjski gozdni delavec se je šele zdaj zavedel, da je v resnici lastnik premoženja, ki mu ga je izročilo v varstvo in čimboljše upravljanje naše ljudstvo.

Od lani se je v novomeškem lesno-industrijskem podjetju marsikaj izpremenilo in obrnilo na novo. To »novo« je dihalo tudi med člani delavskega sveta, ki so se zbrali k zadnjemu posvetu pred tremi tedni v Novem mestu. Kolektivni zakonik, ki ni vedel za visoko priznanje, ki mu ga je pripravilo ministertvo in Glavni odbor Zveze sindikatov Slovenije, ki sta prisodila prehodno zastavo in častni naslov »Najboljši delovni kolektiv lesne stroke v Sloveniji« za prvo polletje 1951 dolenjskim gozdnim delavcem.

Delavski svet podjetja ima 45 članov; na zasedanju jih je manjkalo zaradi opravičenih razlogov deset, dva pa sta bila neopravičena. — Najprej je predsednik upravnega odbora Martin Pavlin poročal, kako so bili izpolnjeni sklepi 4. zasedanja delavskega sveta. Tako so v podjetju na primer znižali število konj od 98 na 66, nameščenecv imajo 14 manj in pride eden na deset delavcev (kar pa je še vedno precej in bo treba to sorazmerje še znižati). Vprašanje osnovnih sredstev podjetja in razdelitev treh objektov (na Podetenicah, v Straži in v Soteski) z novomeškim Gozdnim gospodarstvom še ni rešeno. 1. avgusta je LIP prevzel kamionski park bivšega GAP — za prevoz pa je sposoben komaj 50% avtomobilov ali po domače: namesto 28 kamionov jih vozi etalno samo 14, ostali pa so ali v popraviljanju ali pa sploh nesposobni za gozdno delo. Vse neplaneke gradnje so bile ustavljene. Vrata perečih zadrževalnikov, ki jih našteva v pregledu izpolnitve sklepov predsednik upravnega odbora, je dolga. Delavski svet naj bi zdaj odobril delo upravnega odbora.

Matiia Vidic — predsednik delavskega sveta LIP — se po poročilu prvi oglašal. Prav tak je kakor pred dvema letoma, ko eva se srečala na velikem tekmovanju v košatih bukovih gozdnih nad Sotesko in je dosegel s svojo skupino nov slovenski rekord v rušenju bukovine. Samozavešen in gospodarski je, čeprav imam vtis, da bi tudi zdaj rajši razpravljala s tovariši kje na sečišču, kakor pa za predsedniško mizo pred zasopniki vseh gozdnih uprav. Prva petletka je že za njim; predsednik delavskega sveta seka le za drugo Titovo petletko. Delavci ga spoštujejo in ko povabi člane sveta k razpravljanju, mu ni treba čakati niti pol minute.

Pri grofu sužnji, danes gospodarji na svojem...

Prvi je Turk, šef poljanske manipulacije. Nekam nataknen se mi zdi, vse bi rad povedal pred delavskim svetom, kar ga boli. Danes je prilika za to, tu so šoferji, šefi prometa in drugi...

»Nakladalci nimajo kamionov! Delamo s nepotrebnimi stroški. 250 metrov drv bi morala skupina naložiti v enem dnevu; pet fantov iz Boene to z veseljem naredi, toda — kamionov ni! Če pa teh ni, ne bo drv, ne bo zasluga in nakladalna partija gre rajši v proizvodnjo kakor da bi posedala po hlinah in čakala na avtomobile. Dajte mi štiri Renolde, sicer bo tretja faza obetala!«

Bersan, ki odloča o kamionih, Turku ne ostane dolžan odgovora. Prav mirno se oglašal:

»Po šoferjih točete, čemu? GAP vam zaračunava po 180 in celo 200 minut stojnine! Povprečen čas stojnine znaša okrog 100 minut pri vsakem kamionu, delavci pa dostikrat posedajo v barakah, namesto da bi si pripravili drva. Ko pripelje OM v gozd, ga pa nakladajo štiri ure. Lahko bi šlo hitreje...«

»Šoferji hočejo samo zaslužiti! Iz Novoga mesta ima šofer vsako soboto popoldne defekt, kadar pa je njegova volja,

Vtisi z zasedanja delavskega sveta Lesno-industrijskega podjetja v Novem mestu

je avto brez defekta...« se spet oglašal Turk.

»Dva tisoč metrov drv moram izvoziti iz Glazarjevega grabna! Če jih takoj ne bom izvozil, bodo običajna v jesenskem blatu prav tam!« se oglašal Jerman, ki se jezi nad sedanjim načinom izdajanja potnih nalogov.

Na vsem lepem je postalo na zasedanju vroče. Besede se krešejo, skoraj vse razpravlja o prevozu, šoferjih, slabih avtomobilih in podobnem. Faza 3! Boleča točka novomeškega LIP. Besede o sečnji in spravilu lesa do kamionskih cest skoraj ne sliši — le faza 3, faza 3! Prevoz s kamioni šepa. Ni čudno, da se je razprava začela in ustavila prav pri tem vprašanju. Letos, ko se delavski svet že od januarja naprej dobro zaveda svojih odgovornih nalog, v sečnji in spravilu lesa do cest ni zaostojev. Šibka stran podjetja so v resnici le — kamioni. Premalo jih je in dragi so. Zato so besede vroče, včasih skoraj ostre.

Vidic mirj razgrete glave. Predsednik upravnega odbora razloži svetu, da je kolegij podjetja včeraj sklenil, da bo opravil posebno tridnevno kontrolo nad vsemi kamioni, ki vozijo za LIP. Nepotrebnih zastojev mora biti konec! — Razpravljanje se je nato malo umirilo; pokazalo pa je, da se člani delavskega sveta prav dobro zavedajo, kje jih čevlji žuli. Odvoz lesa iz gozda zadržuje končni plan podjetja.

zaščitene predele in seetoje, ki bodo prinesli novo nalogo. — Tovariš Eric poudari izreden pomen rednega pridobivanja lubja za strojarne. Nekateri imajo pomisleke o lubju, vendar — LIP mimo te naloge ne sme.

Preveč časa pa se delavski svet ustavi nato ob poročilu, da se v Sredgori s petimi režijekimi konji ne ravno dobro. Slabo so oskrbovani, bili so pa poslani tja prav zaradi dobre paše in pod. Ali ne bi upravni odbor takih primerov lahko reševal sam in sproti? Razpravljanje o drobnem delu pomeni izgubo časa. Za premik petih konj LIP menda ne bo čakal na sklep zasedanja svojega delavskega sveta? Prav gotovo ne, vendar pa se razprava kar ni mogla odtrgati od teh konj. Šele ko je predsednik načel novo vprašanje o kakovosti lesnih izdelkov in opozoril na pobiranje lesa ob kamionskih cestah, na bukovko celulozo, ki se še premalo izbira iz drv in pod., je dobilo zasedanje spet potrebno resnost.

Kakor so se pri nekaterih drobnih vprašanjih člani preveč ustavljali, pa so n. pr. obšli vprašanje, kdo je kriv, da so izdelali v gozdni upravi Poljane 1370 bukovov bukovke celuloze, niso je pa izvozili iz gozda. V času, ko bi morali kamioni voziti celulozo v dolino, so nakladali drva.

»Kje so ukrepi upravnega odbora?« je vprašal član sveta Markovič. Ni bilo

pih in poizvedovanju, pa obravnava to delavski svet sam.

Nato je bil obdelan še kup vprašanj: preplačevanje pri sečnji lesa po »Pionirju« in drugih podjetjih, popravilo barak pred zimo, šupe za vozove na Podetenicah, obnova in redno vzdrževanje cest, pa žagarski obrati, ekonomija, prekrba vode za Travniki in pod.; nekdo je načel celo vprašanje nakupa praška za mrčee.

Kaj je pokazala pregošta izbira številnih vprašanj? Da v bodoče ne kaže reševati na enem zasedanju kopice velikih in malih nalog podjetja, saj se pri tem nehoti zabrisa ostrina glavnih, ključnih vprašanj. O tem naj bi delavski svet LIP-a prepričalo dejstvo, da je bilo na zasedanju poleg važnih in drobnih nalog z enim samim stavkom omenjeno n. pr. tudi vprašanje izkoriščanja lesnih odpadkov. Samo ta problem — gledan v luči razvoja in potrebe po sodobnem večjem lesnem kombinatu Straža-Soteska — prav gotovo zahteva posebno zasedanje delavskega sveta.

Slika z zasedanja delavskega sveta novomeškega Lesno-industrijskega podjetja je samo del življenja tega velikega delovnega kolektiva. Naši delavski sveti in njihovi upravni odbori so mladi. Učijo se in delajo vedno bolje. Primer LIP-a je za to prepričljiv dokaz: iz vrste podjetij, ki so se vse do lani lovila s planom, se je novomeško Lesno-industrijsko podjetje letos uvrstilo na čelo slovenskih podjetij svoje stroke in pokazalo, da je skok od zaostalega kolektiva v

„Na meji radi beremo Dolenjski list...“

piše vojak Anton Ziberna iz Dimitrovgrada

Med mnogimi odgovori, ki smo jih dobili na razpisano anketo v »Dolenjskem listu«, je tudi dopisnica naših fantov-vojakov, ki služijo vojaški rok na meji v Srbiji. Takole piše Anton Ziberna, ki je doma iz Brusnic:

»...List mi zelo ugaja, saj nas v vojski zelo zanimajo novice iz domačega kraja. No, iz Brusnic in njihove bližnje okolice sicer malo zvem, ker morda tam res ni posebnih novic ali pa ni nobenega dopisnika iz tega kraja. Najbolj me zanimajo gospodarski članki, potem vesti o raznih športnih tekmovanjih in novice o obnovi in olepševanju Novega mesta. S prav takim zanimanjem berem tudi odlomke iz narodnoosvobodilne vojne in o organiziranju belogardizma na Dolenjskem. Vojaki iz Dolenjske zelo radi berejo »Dolenjski list«. Pri nas prebere vsako številko 10 do 15 vojakov. Upam zato, da se bo število naročnikov naše vojne pošte povečalo, ker tu na meji zelo radi beremo Dolenjski list...«

Okrajno gradbeno podjetje Črnomelj

Črnomelj

gradj visoke in nizke stavbe. Izvršuje soboslikarska, plesarska in mizarska dela. Proizvodnja apna v lastni apnenici. — Pohitite z nakupom prvovrstnega apna, ki ga ima podjetje dovolj na zalogi!

ZLATO POROKO

sta praznovala letos 8. septembra zakonca Panjan Jože in Ana iz Sodeve, p. Stari trg ob Kolpi Iskreno čestitamo!

Dolenjski!

Naročite »DOLENJSKI LIST« sinovom, znancom in sorodnikom, ki služijo vojaški rok v Jugoslovanski armadi! Hvaležni vam bodo za novice in spomine iz domačih krajev.

Predplačajte na »DOLENJSKI LIST« svojece, znanke in prijatelje, ki živijo v raznih krajih Jugoslavije! Prav gotovo niso pozabili starih krajev, zato jih presenetite z »Dolenjskim listom«!

Razveselite z domačimi vestmi, partizanskimi spomini in dogodki iz dolenjskih krajev slovenske izseljence-Dolenjce v Ameriki in drugih delih sveta. Naročite jim »Dolenjski list«!

jetja. Zločin bi bil, če bi n. pr. še kdaj stal kamion na kolodvoru in Straži celih 300 minut, kakor se je pred nedavnim primerilo. Na to bodo pri LIP odselej posebno skrbno pazili. Čudna je tudi tale slika, ki jo je pokazal eden članov sveta: v gozdu naložijo kamion hlodov v 60 minutah, v Soteski pa potrebujejo za razkladanje 120 minut... Tu je treba iskati vzrokov, zakaj nesrečna faza 3 ne steče.

»Krivci stojini naj sami plačujejo škodo!« Sklep je že v zapisniku. »Bolj bo treba paziti tudi na pridobivanje oglja!« se oglašal nato predsednik in razlaga koristi, ki nam jih prinaša izvoz oglja. Zdalj vozijo ogelj iz gozdov v zabojih, ti pa se vračajo iz Straže skoraj vedno razbiti.

»Pri Aueršpergu na vrečo še stopiti nisi emel, danes pa razbijamo zaboje, ki smo jih z našim denarjem kupili...« se oglašal prileten delavec, član sveta. Grenko rečnico je povedal — skrbi za ljudsko premoženje je pri nekaterih delavcih in šoferjih še vedno premalo. Tako je z zaboji, tako je ponekod z orodjem. Za vzgojo delavstva eta sindikat in Partija v podjetju še premalo naredila. Nov finančni sistem bo podjetju v krepko pomoč, zakaj eleherni bo lahko razumel preprosto rečnico: več nepotrebnih stroškov — manjše plače.

Pogovor teče zdaj o boljšem prevzemanju lesa, o kontroli nad prevozi, o skupinskih zaposlitvah delavcev in šoferjev, o tem, da naj bi etalno vozila dva šoferja na vseh večjih kamionih itd. Delavski svet sprejme in potrdi nato delo upravnega odbora.

Delavski svet — šola gospodarjenja

Po odmoru nadaljujejo s pretresom nove naloge: odpira se letna sečnja bukovine za pridobivanje bukovih pragov za domače železnice. Zdalj je pogovor mirnejši; vsi mislijo na gozdni red, na

(Nadaljevanje s 5. strani)

KLIC Z DOLŽA: »TA REVNI BOMO MORALI ŽIVI POD ZEMLJO...«

Da je Franciška Golobič med najglasnejšimi vaščani na Dolžu — nalašč se nočemo krepkeje izraziti, da ji ne bi počil žol — vedo povedati vsi, ki jo poznajo. Kje je dobila naslov Lucije Gregorčič, naj ostane njena skrivnost, javnosti pa podajamo nekaj odstavkov njene pisma od 28. maja 1951:

»Dragi mi nepoznani!... vas lepo pozdravim vsa moja družina in jest mati od 6 otrok bi vas prosila mili majhen darček mojim revnim otrokom, revni materi in očet ki smo tako revni da nič več ne moramo živeti. Nimamo ne živeža ne obleke ne čevlje naša družina je jako jako revna nimamo kaj skuhat ne obleči mi nimamo ne perila ne obleke ne živeža... ta revni bomo mogli jiti živi pot zemljo če pošte vi pomagali pa bok pa bomo še en čas živeli... pri nas se ne dobi ne živeža in denarja nimamo prav nič...«

Vprašali smo na Dolžu, če bodo Golobičev res živo pokopali. Zvedeli pa smo, da živijo doma le trije člani družine, Franciška z možem in 12-letno dekle, ostali otroci pa so v službah. Družina pridelala 20 mernikov koruze, do 10 mernikov pšenice, 5-6 voz krompirja, redi 2 kravi, dve ovci in stalno po 2 prašiča. Vina pridelajo do 1000 litrov; v Bukovčah so si 1949. leta sezidali novo zidnico. Mož je tesar in zasluži s šušmarjenjem vsak dan najmanj 600 dinarjev in hrano.

»VSE NAM JE BILO POŽGANO, MOŽA SO MI V VOJSKI UBILI, ŠE DANES NIMAMO SVOJE HIŠE, IMAM PA 5 OTROK...«

stoji v pismu Rozike Avbar iz Gornjih Kamenc 14 pri Novem mestu. V hiši s to številko pa živi na Kamencih Rozika Virc, žena mlinarja, ki se je pred nekaj leti še pisala Rozika Žagar, po domače pa se pri hiši pravi pri »Avbarju«. Roziki Avbar še ni bilo nič požgano, moža ima komaj 3 ali 4 leta, svojih otrok pa do danes nimata. Pri sebi imata le 3-letno deklico pohčerjenko. Presodite sami! Takole piše:

»Narvečji je star 11 let, eden še očeta ne pozna... Otroci kličejo mama dajte kruha, jazt se pa jokam ko ga nimam. Kako sem jajt revna ko nimam da bi vsaj enkrat na dan otrokom dala kruha... Če dobim kruha pri dobrih ludeh, ga dam svojim lačnim otročkom, ki zmi rajt jokajo okoli mene. Luba teta, usmi lite se kakor morete...«

»Pomagala sem ljudem, ki imajo veliko več kot jaz...«

Po 46 letih je prišla na svoj prvi in zadnji obisk stari domovini gospa Lucija Gregorčič, stara 69 let. Zdalj živi v mestu Milwaukee Wis. in navzlic visoki starosti še dela. Podnevi in ponoči pospravlja pisarne. Lucija Gregorčič, ki dela v svojem trdem življenju že 62 let, je služkinja. V razgovoru z dopisnikom Dolenjskega lista je povedala med drugim tole:

»Moje življenje je bilo zelo trdo. Kot sedemletna deklica sem šla prvič služiti, ker smo bili doma zelo revni. Delala sem v hiši, kjer dve leti nismo videli kruha na mizi. Ko sem malo dorasla, sem bila sprejeta v dekleško službo pri baronu na gradu Hmeljnik. Težko je bilo, vendar sem vzdržala 4 leta in 9 mesecev. V gradu so posle hudo izkoriščali. Stara komaj 15 let sem morala nositi gospodi iz mesta razne potrebščine. Dostikrat sem vstala ob treh zjutraj in odšla v Novo mesto, nato pa sem nosila v jerbasu na glavi tudi do 40 kg raznega blaga, tako da sem bila ob devetih dopoldne spet doma... Šla sem tešča od doma, nato pa so me čakali nezabljivi žganci. Hrana je bila za služinčad skrajno slaba, delo pa zelo naporno. Pozneje sem služila 4 mesece pri Bajnofškem grofu, z njimi sem šla tudi v nemški Gradec. Zaradi neznošnih razmer sem od tam odšla v Ameriko, stara komaj 23 let...«

V Ameriki sem delala najprej v strojni, kjer sem ostala celih 8 let. Delo je bilo zelo težko, plača pa takšna, da ni bilo ne za živeti ne za umreti. Komaj po 5, pozneje pa po 10 centov na uro so nam plačali v strojni. Ker sem bila z urjena kuharica, sem si s priložnostnim delom in kuho še kaj prislužila, tako da sem lahko živela.

V Ameriki je treba zelo trdo delati in varčevati, da si v letih kaj prihraniš. Tudi tam je veliko siromakov, čeprav je tudi precej bogatih ljudi. Posebno hudo je, če nimaš dela in si odvisen od miloščne drugih, kajti tam ni zavarovanja kakor imate vi zdaj v Jugoslaviji. Res je, da so Slovenci v Ameriki zelo spoštovani kot delavci in imajo vse pravice. Seveda, zakone moraš izpolnjevati, sicer te hudo kaznujejo in ne poznajo v tem nobene šale. Življenje je v Ameriki danes nekoliko boljše kot je bilo med vojno, ko smo morali stati v vrstah za živila in druge potrebščine, vendar pa je vse zelo drago. Funt mesa stane poldrug dolar, stanovanje pa od 45 do 100 dolarjev na mesec. Večkrat delavci stavkajo po tovarnah in rudnikih zaradi prenizkih plač. Če stavka uspe, pa družbe podražijo bla-

go in tarife za prevoz, pa so delavci na starem, če ne še na slabšem. Vedno so odvisni od kapitalista.

Srečna sem, da sem še enkrat pred smrtjo videla drago slovensko domovino, ki mi je bila vedno pri srcu. Iz številnih prošenj in pisem sem sklepala, da je tu življenje nemogoče in da vam je hudo. Zdalj pa vidim, da ni tako in da je bilo v pisemh skoraj vse pretirano in zlagano... Ugotovila sem, da ima marsikdo, ki prosi za paket iz Amerike, veliko več kakor tisti, ki si je v Ameriki od ust pritrgal, da je lahko poslal sem paket...«

»VI USTVARJATE NOVO AMERIKO!«

»Vidim polne izložbe blaga, vidim, da gradite industrijo, vidim, da imate vsi delo in zaslužek, obojega še preveč. D. J. razmere v Jugoslaviji so zdaj čisto »ol rajt« (čisto dobre). Če bi vsi ljudje složno poprijeli za delo, bi imeli pa še veliko več, saj sem prepričana, da zdaj pri vas ustvarjate novo Ameriko!«

To nam je povedala 69-letna slovenska izseljenka Lucija Gregorčič. Mirno je pripovedovala: z rahlim prezirom je omenila lažnive, ki so ji v svojih pisemh slikali domače razmere v napačni luči, da »tako beračenje ni pošteno«. Še tole je rekla: »Zdalj vidim, da reveži pa sploh niso prosili...«

Res! Človek, ki je potreben pomoči, v svoji poštenosti ni napisal neznanki ali neznanecu čez veliko morje pismo, polno bolečin in prošenj. Zavedal se je, da piše morda v Ameriko delovnemu človeku, ki prav tako živi iz rok v usta. Bogatega kmeta, mlinarja, debelo kmečka gospodinjco ali nepoštenega človeka z redno plačo pa to ni motilo: »izjokaj!« se je v pismo in nalil v njega smrdljivih laži, ki mu jih je narekovala hinavska duša, sto in tisočkrat obdana v lažnive molitve, zlagano pobožnost in oblečena v pohlepno potrebnost. Kje je ostal človeški in narodni ponos teh ljudi? Nikjer — ker ga nimajo, kakor ga nimajo duhovni očeti dolenjskega klerikalizma. Kar so gospodje sejali, to zdaj raste...

Upravičeno pa pričakujemo z ogromno večino našega delovnega ljudstva, da bo ljudska oblast poklicala na zagovor lažnive in kleветnike, ki so blatili ugled naše države v tujini, ki izkoriščajo dobrotnost naših izseljencev in jih goljufajo za njihove žulje. Obsojamo hinavsko pojavo zlaganega dolenjskega pobožnjaka, ki stiska v eni roki mašne bukvice in paternoster, z drugo pa piše lažniva pisma v tujino in brez vsake časti berači za to, kar mu raste na domačem polju.

OBRATNO PROIZVAJALNA IN PREDELOVALNA ZADRUGA ČEVČARJEV v Dolenjskih Toplicah

Ročno delo naših izdelkov jamči kakovostne izdelke! Dobro boste hodili v naših čevljih!

DVIGAMO STORILNOST IN KAKOVOST

KOTIČEK ZA GOSPODINJE

V anketi, ki smo jo razpisali v želji, da bi nam bralci sporočili, česa v Dolenjskem listu še pogrešajo, smo dobili precej odgovorov naših gospodinj. Skoraj vse so prosile, da bi jim v kotičku za gospodinjke prinašali različne praktične nasvete, recepte za vkuhanje in podobno. Z veseljem smo jim ustregli in prosili za pomoč Kmetijsko šolo na Grmu, ki je radevolje pristala na koristno sodelovanje.

V današnjem kotičku dobijo odgovor tudi tovarišice, ki nas je pred dnevi prosila za recept o napravi dobre »srbske solate«. Oglasite se tudi ostale, ako želite posebnih receptov ali nasvetov!

KONSERVIRANJE SADJA V PATENTNIH KOZARCIH

Sadje se nam ohrani zaradi tega, ker smo s segrevanjem spremenili ostanek zraka v vodi, kjer pa ni zraka, bakterije ne morejo živeti.

Na dobro vloženo sadje vlijemo hladno sladkorno raztopino (1 liter vode — 20 dkg sladkorja), gumijast obroček dobro obrišemo in pritrdimo pokrovček z vzmetjo. Kuhamo v loncu, podloženem s krpami ali deseticami. Vode ne sme biti nad polovico. Česplje kuhamo 12 do 15 minut, breskve 15 do 18 minut, grozdje 10 minut in hruške 20 do 30 minut. Kuhane kozarce počasi ohladimo.

V SOPARI VKUHANE ČESPLJE

Zdrave, trdne česplje operemo in posušimo na cedilu. Večkrat jih prebemo, da pri kuhanju ne razpoka. Nato jih trdno vložimo v čiste kozarce in nalijemo sladkorne raztopine (ne do vrha).

Sladkorno raztopino si pripravimo tako, da polijemo 60 dkg sladkorja z enim litrom vode in to kuhamo 10 minut. Umazano ob kraju kozice pobiramo z žlico.

Kozarce zavežemo z dobrim pergamentnim ali celofan papirjem. Papir zmočimo, obrišemo in napnemo na kozarce. Zvežemo pa z vrvico ali dvema gumijastima obročkoma, po vrhu pa damo še plateno krpico. Ako bi dale kozarce na dno lonca, bi nam popokali. Zato postavimo na dno desčice, krpe, seno ali slamo. Vre naj 15 minut. Ako se sadje dvigne nad sok, je znak, da je bilo sadje premalo trdno zloženo, ali pa ni dovolj prepojeno s sladkorjem. Po preteku ne-

kaj dni jih ponovno parimo samo 5 minut. Da bolj izrabimo prostor, česplje razpolovimo, odstranimo koščice ter jih take vložimo v kozarce. Sicer pa postopamo kot pri vlaganju celih.

Višnje kuhamo 12 do 13 minut. Breskve laže olupimo, če jih poparimo, razpolovimo in segrevamo 15 minut v sopari. Hruške olupimo, razrežemo na štiri dele, polagamo v mrzlo vodo in nekoliko pokuhamo v sladkorju, da se zmehčajo. Ohlajene in ocejene hruške zložimo v kozarce in jih zalijemo s sladkorno raztopino. V sopari jih kuhamo 10 do 15 minut.

ČESPLJE ZA CMOKE V ZIMSKIH MESECIH

Kuhajmo 1 kg sladkorja z enim litrom vode, da je redko gostljato. Prilijemo eno osmino litra močne slivovke ali alkohola. Trdne, čiste, obrisane česplje so za tako vkuhanje zelo prikladne. Ko se česplje napno, so dovolj kuhane. Pobiramo jih s penarico ter jih zložimo v kozarce. Paziti moramo, da samo prevro in ne razpoka. Povrhu nalijemo alkohola.

MESANA MEZGA

V treh litrih vode kuhamo 10 minut 1 kg in pol sladkorja. Pridenemo 3 kg olupljenih in na drobno zrezanih hrušk, 3 kg prav tako zrezanih jabolk in pozneje še 3 kg česplji, ki jih najprej poparimo in nato olupimo. Sadje kuhamo tako dolgo, da se popolnoma razkuha in postane mežga dovolj gosta. Še gorki mežgi primešamo polno kavino žličko salicila. Še vroče nalijemo v kozarce, pustimo da se ohladi in se na vrhu naredi skorjica.

MESANA SOLATA ZA ZIMO (SRBSKA SOLATA)

Zreži na kolesčke 2 kg čebule, 4 kg paprike, 5 kg zelenih paradižnikov in 2 kg zelja. Vsako zelenjavo posebej solimo in pustimo stati 6 ur. Nato ozmemo in zmešamo ter polijemo z vrelim kromom za vlaganje. V kisu pustimo stati 6 ur, nato dobro ozmemo in denemo v kozarce. Tlačiti moramo prav dobro, da ne ostane vmesnih prostora. Zalijemo s kisom, na vrhu pa še malo olja. Solata je zelo okusna in jo pozimi serviramo k mesu. Prav dobra je tudi, če jo pomešamo s krompirjem.

TRGOVSKO PODJETJE

VSE ZA DVIG FIZKULTURE!

Slovenijašport

NOVO MESTO, G avni trg, tel. 52

nudi veliko izbiro telovadnega orodja, športnih predmetov in oblačil, smučarskih in planinskih čevljev ter bogato izbiro manufakturnega in konfekcijskega blaga. — Vse blago je v prosti prodaji in je na razpolago potrošnikom brez vsakršnih nakazil

Tudi n ega še marsikdo ne pozna

Nalezljive bolezni so v novomeškem okraju še vedno pogost pojav. V St. Petru pri Novem mestu so nedavno ugotovili pet obolenj trebušnega tifusa. Okužba v tem kraju je bila skoraj nujna. Vaščani že dolga leta uporabljajo dva studenca nad Krko, ki sta bila že preiskana, da njuna voda ni užitna. V oba pronic gnojnice iz vasi in sta bolj ali manj vedno okužena, zlasti pa v poletnih sušnih dneh.

Ko so v St. Petru ugotovili, da se je pojavil trebušni tifus, so bolnike takoj od-

pravili v bolnišnico. S tem pa nevarnost za nadaljnje okuženje še dolgo ni prenehala. Med vaščani je morda kdo, ki si cer ni bolan, ki pa nosi klice — bacile bolezni v sebi. Kako bomo to ugotovili? Kako preprečiti bolezen, da ne bo zavzela takega razmaha kakor ga je v Kočevju, kjer je obbolelo nad 260 ljudi? Zapel je telefon — okrajni desinfektor ali po domače razkuževalec je moral na delo...

Rudolf Moravec je zajahal kolo. Od kar je moral oddati motor, ki so ga nato »strokovnjaki« v sosednem okraju svede razbili, se zanaša samo na svoje zvesto železno kljuse, na nahrbtnik in naprave, ki jih ima za borbo proti mrčesu, neenagi, golazni in nevarnim bacilom kužnih in drugih bolezni. Tako je tudi v St. Petru pregledal vas, pomagal pri preiskavi prebivalcev, razkuževal nevarna žarišča in kotišča bolezni, ki jih vedno predstavljajo odprta gnojšča, slaba stranišča, nezavarovane vode itd.

Dež ali sneg, vročina ali mraz, nič ne sme ovirati tovariša Moravca, kadar ga kliče dolžnost. Če kje zbolijo človek za grižo, davico, ali drugo nalezljivo boleznijo, se ljudje okuženemu bolniku radi umikajo. Razkuževalec pa mora prav v njegovo bližino, saj je treba po prevozu bolnika razkužiti vse njegove osebne predmete, posteljno in ostalo perilo, sobo in podobno. Razkuževanje naši ljudje še

vse preveč zanemarijajo. Posebno na vaseh srečavamo poleg starih vraz, običajev in coprnih ob boleznih tudi nezdrave predodke, ki zavirajo odstranitev virov bolezni.

V delovno področje tovariša Moravca pa spada tudi »nizek svet« golazni: ščurki, steniče, uši, bolhe in drug nepotreben mrčes, ki mu pride pred nevarno brizgalko in razpršilnik, mora poginiti. Marsikatero bolezen prepreči razkuževalec, ako ga ljudje pravočasno pokličejo na pomoč.

Tovariš Moravec opravlja svoje delo že vrsto let z zavednostjo in ekorajda stalnim humorjem. Čeprav invalid, je neutrudno na nogah in kolesu povedal tam, kjer je treba pomagati ljudem! In prijazen je! Celu samega sebe je narisal, ko smo ga prosili, da nam je povedal, kaj jih nekaj vretic o poklicu, ki ga mnogi še ne poznajo!

M. V.

Takih tečajev si učitelji še želijo

Da bi omogočil učiteljskim osnovnim šol, osemletnim in nižjim gimnazij čim emotrnejši način poučevanja petja, je Svet za prosveto in kulturo pri okrajnem ljudskem odboru v Novem mestu v dnehu od 6. do 8. septembra priredil v Šmihelu pri Novem mestu tridnevni tečaj za poučevanje petja. Razen treh šol so se zanimivega tečaja udeležili zastopniki vseh šol v okraju. O pevskih organih, metodi petja, zborovodstvu, dirigiranju, praktičnih nastopih in učnem načrtu za petje so predavali vzgojitelji, ki poučujejo petje na novomeških šolah: Jelka Kastelic, Tone Markelj, Beno Serajnik, Stane Fink in ravnatelj Glasbene šole Drago Sproč. Tečajniki so bili s snovjo in predavanji izredno zadovoljni, želeli so si le več časa, da bi pridobili snov laže utrdili in imeli čimveč praktičnih nastopov. Svet za prosveto in kulturo je sklenil organizirati podoben daljši tečaj ob prvi priliki.

Trgovsko podjetje MLO
Novo mesto

ima v svojih poslovalnicah lepo izbiro manufakturnega — galanterijskega in špecerijskega blaga, razno posodo, steklenino, sadje in zelenjavo

POSLOVALNICE: Špecerija, Sokolska ulica 2
Manufaktura in galanterija
Glavni trg 29
Špecerija, Zagrebska c. 13
Sadje — zelenjava, Breg 1

TOČNA IN SOLIDNA POSTREŽBA!

Iz pred sodišča

PIJANOST JE OBTEŽILNA OKOLNOST ZA SOFERJA

23-letni sofer Martin Hočevar iz Vrha pri St. Jerneju je bil uslužen pri godnem avtopodjetju Novo mesto in je vozil s tovrstnim avtomobilom na progi Cerov log — Novo mesto Zvečer 24. maja t. l. sta z nekim prijateljem bila v St. Jerneju, proti 20. uri pa je Hočevar ponudil soprev, da ga s tovrstnim avtomobilom popelje domov proti Škočjanu. Čeprav ni imel za to nobenega dovoljenja in je bil precej vpljen, sta kmalu zdrvela po ozki, razmočeni cesti proti vasi Drama s 35-timi kilometri hitrosti. Nihadoma sta zapazila na cesti voza, zaradi česar je sofer z vso silo zavril kamion. Ker je bila cesta spolzka, je kamion zdrnil s ceste, pr tem pa je podrl slučajnega potnika Antona Tuška in mu zdrobil desno nogo v členku.

Okrajno sodišče v Novem mestu je soferja Hočevarja zaradi gornjega prekrška obsodilo na mesec zaporu in plačilo stroškov. Na pritožbo javnega tožilstva pa je okrajno sodišče Hočevarju zvišalo kazeno na šest mesecev zaporu. V utemeljitvi zvišane kazni navaja okrajno sodišče kot najbolj obremenilno delstvo to, da je bil sofer Hočevar pijan.

NA SKORAJ PET METROV SIROKI CESTI STA TRČILA

Letos 14. februarja sta se srečala na cesti skozi Vahito na Gorjaneh sofer »Cegrada« Veblo Jože, ki je vozil tovorni avtomobil podjetja, in zasebni avtopodjetnik iz Metlike Ivan Rus s svojim osebnim avtomobilom. Navzile temu, da je na tem mestu cesta široka 4,85 m, sta oba vozila tako nerodno, da sta med vožnjo trčila. Pri trčenju je pogetni seveda »krajšo« osebni avtomobil Ivana Rusa, ki je utrpel škodo za 35.000 din, lahke poškodbe pa sta dobili tudi oba ženski, ki sta bili v avtomobilu. Tovorni avtomobil ni bil poškodovan.

Okrajno sodišče je po zaslišanju prišlo in izvedenec 13. septembra spoznal, da sta za trčenje enako kriva oba vozaka in je obsodilo vsakega na mesec dni zaporu, poenotno na eno leto, plačilo stroškov postopka pa je naložilo Ivanu Rusu.

MLAKAR BO MESEČ DNI PREMISLJAL

Posestnik IV. skupine France Mlakar iz Zlogoznja pri Škočjanu dela pri vseh odkupnih pregledavce odkupnim organom in ljudskemu odboru Lani, ko je bil pridelek pšenice kot sam zadržuje prav dober, je bilo potrebno z administrativnim ukrepom izterjati njegove predpisane količine. Ob tej priliki so našli njegovo pšenico skrito v slami in kleti, snet ob drugi priliki pa so našli meso zaklane prašiča, ki je že smrdečo. Menda se nobene obvezne oddaje ni izpolnil prostovoljno v celoti. Letos je imel predpisano 1037 kg belih žit, pridelal pa je samo malenkost pšenice in še to tako slabe kakovosti, da jo je zbiralnica zavrnila.

Ker ni zadostil predpisu obvezne oddaje belega žita, se je Mlakar 13. septembra zagovarjal pred senatom okrajnega sodišča, ki mu je prisodil mesec dni zaporu in 5000 din denarne kazni.

Okrajno gradbeno podjetje

Remont - Trebnje

(prej »Planobnova«)

zaposli

takoj večje število zidarjev, tesarjev in pomožnih delavcev, ki bi delali pri gradnjah v okr. Trebnje. Plača po uredbi s terenskim dodatkom

nje, ki je bilo kmalu zatem v gostilni pod Založno goro. Debeli italijanski major je pristal na predajo orožja, prosil pa je, da jih pustimo brez zaustavljanja domov, od koder so prišli...

Prva jutranja zarja je rumenela po travnikih, ko se je Založna gora predala. Približali smo se Mokronogu, v katerem petelini še niso odpeli vseh jutranjih pesmi. Nikjer še ni bilo videti dima nad strehami mokronoških hiš, pa vendar je od vsepoved odmevalo vpitje, pomešano z ropotom.

Pred cerkvijo so se zbirali belogardiisti in se posvetovali. Vedeli so, da se ne morejo zaustavljati pred našim poletom. Ko je predal njihov italijanski gospodar orožje, so bili kakor izgubljene ovce prepuščeni sami sebi. Nas niso hoteli pričakati; pobrali so šila in kopita ter odšli proti St. Rupertu za bežečimi Italijani.

Vkorakali smo v Mokronog. Vsi zidovi so bili polni italijanskih parol: Credere, obbedire, combattere... Geslo italijanskega fašizma, znak imperialistične vzgoje italijanskega vojaka, ki naj bi osvajal svet za veliki »Rimski imperij«, ni rodil plodu. Nič niso pomagale parole; ne tehnika, ne eurovost in rabeljska spretnost fašistov, ne ofenzive, ne Rab, mučilnice, Gramozna jama, nič ni pomagala izdajalska svojat škofa Rožmana, niso jim mogli pomagati niti plačani slugi, izdajalci slovenskega naroda, belogardiisti z Rupnikom in ostali. Neslavno so prišli pred leti italijanski osvajači in »nosilci kulture«, še bolj neslavno so odšli in odnesli s seboj okrvavljeno in na smrt prestrašeno vuest ter umazane pete...

Mokronog nas je z veseljem sprejel v svojo sredo... Kapetan Ivo Bajt.

V septembru tridesetega

Iz globokega razmišljanja in opreznosti okolice me je predramil topot konjskih kopit, ki so se naglo približevale po cesti od Založne gore. Komu se tako mudi? Morda je zaseda opazila premikanje sovražnika iz Mokronoga? Morda nova ofenziva, morda kaj drugega?

Stoj! sem zavpil z vso močjo. Konjenik je z največjo težavo zaustavil konja in hkrati zaklical:

Italija je kapitulirala!

Kakor grom iz oblakov je planila novica med nas. Stab brigade je bil v hipu pokonci, takoj pa so vstali tudi vsi borci. Kdo bi spal ob takem trenutku? Vsa utrujenost neprestanih pohodov je kakor pred ofenzivami nenadoma minila, pozabljene so bile vse težave, ki jih je brigada pretrpela v zadnjem času. Lica so nam žarela.

Kmalu je bilo po vasi vse živo. Iz nekdanjega Marijinega doma in šole so se začeli klicati. Na trgu pred cerkvijo so se zbrali borci in voditelji. Komendant brigade je klical zbor. V tiho noč je zadonela pesem herojev iz stoterih bojev, pesem borečega se slovenskega ljudstva.

— Pohod! je odedkalo komandantovo povelje. Zavili smo proti Založni gori. S čela kolone se je zaslislala pesem:

Hej, brigade, hitite,
razpomite, zatrite požigalce slovenskih domov...

Pesem je kmalu utihnila. S hitrimi koraki, vendar v največjem miru, smo se približevali Mokronogu. Na položajih okrog Stare gore in na obronkih hribov,

ki se je strmo spuščal proti Založni gori, smo se zaustavili. Pred nami je bila italijanska posadka. Komendant brigade je izdal zadnja navodila.

Italijane moramo poklicati na predajo, Mokronog je treba zavzeti že ob zori!

Dolg rafal iz zbrojevke je zmotil nočni mir. Italijani na Založni gori so molčali. Slišati ni bilo ne strela ne glasu.

— Arredente Vi, l'Italia ha firmato la capitolazione! je presekla glas napeto tišino.

Italija je kapitulirala. Predajte se! Konec je z vami! Danes — a večeraj so še vsepoved padale desetine žrtev, zadetih iz pušk italijanske soldateske.

— Arredente Vi! Pred nekaj dnevi smo enako zaklicali Italijanom v Mirni peči. Niso se hoteli predati. Še so računali z zmago, še so si domišljali, da bodo ostali gospodarji »Ljubljanske province«, še so v mislih rezali svet na kose in si ga delili s Hitlerjem.

Kako zveni danes tale »Arredente Vi!« Oholi fašisti, rablji slovenskega naroda, molče. Strah jih je jutranje zore, strah jih je slovenskega ljudstva, ki so ga teptali in morili.

— Arredente Vi, l'Italia ha firmato la capitolazione! se je spet oglasil v noč borec Gubčeve brigade.

Iz italijanske postojanke smo zaslislali govorjenje. Morda so še dvomili in ugibali, kaj bi. Končno so se oglasili:

— Venite giù, vogliamo trattare con voi...

Bili so v stiski. Pristali so na pogaja-

Industrija perila
Novo mesto

Telefon štev. 3
Bančni račun pri Komunalni banki
v Novem mestu 616-1-43200-0

IZDELUJE
MOŠKO IN
OTROŠKO
PERILO
VSEH VRST
V PRIZNANI
KAKOVOSTI

Tovarna učil
v Črnomlju

izdeluje učila za nazoren pouk v šolah, dijaške domove in internate. — Vsa naročila za l. 1952 sprejema uprava tovarne učil v Črnomlju. Priporoča se za naročila, jamči za prvovrstno izdelavo

Polnoč je bila. Mirno je jadrala luna čez zvezdnato nebo in se tu pa tam akrla za redke oblake. Vseeno je bila dala globoka zasañjanost, vse je bilo mirno v moji okolici. Le iz daljave se je včasih začulo ropotanje streljnih in posameznih strelcev iz Novega mesta, Trebnja in Mokronoga.

Stal sem na straži pred komando brigade. Zamišljen sem bil. Prelepa zgodnjejezenska noč me je prevzela. Nočno tišino nad nešteti hribčki, ki so obkrožali Trebnje, je motilo skovikanje čuka. Malo je bilo takrat v našem življenju takih noči. Saj smo le malokdaj spali. Vsak dan borbe, v katerih nas je skušal sovražnik iznenaditi in uničiti, vendar pa se mu to nikoli ni posrečilo. Gubci so bili jekleni. Niso jih moglo omajati težave, ni jih utrudil noben pohod in nobena bitka. Cutili smo, da smo vsak dan močnejši in po vsaki težki preizkušnji še hrabrejši.

Italijani in beli še niso pozabili zadnjih julijevskih dni leta 1943, ko smo Gubci napadali Zuzemberk. Se se spominjajo borb okrog Bele cerkve, bitk pod Gorjanci, spominjajo se Blatnega klanca, Zaplaza, Ajdovca, Dvora, Rajhenaua, Marverlena, stotih in stotih drugih imen, ki bodo ostala v zgodovini malega, a neuklonljivega slovenskega naroda zapisana e krvjo njegovih najboljših sinov in hčera. Med temi pa so bili tudi borci in borke Gubčeve brigade.

Sovražnik ne epi mirno. Morda se pripravljaja na nove napade, morda ves prestrašen leži v železobetonskih bunkerjih in čaka, da bomo udarili nepričakovano po njem, da ga bo udarila roka slovenskega partizana. V septembru 1943 so se razmajali temelji fašistične oholosti in nadutosti na Slovenskem.

Iz naših krajev

PREGRAD OB KOLPI

Najstarejši ljudje ne pomnijo, da bi v tem kraju kdaj tako bogato obrodili lesniki. Vsaka lesniškova grmača je bila polna užitnega sadu. Pridne roke se zdaj z lahkoto nabavijo v enem dnevu tudi do 30 litrov lesnikov.

Bogato so obrodile tudi divje bruske (divjake), ki so po stelnikih in gmajni polne kakor brinje. Tudi te nekateri prav pridno nabirajo, saj so zelo dobre za most in žanje.

Dela pri transformatorju, ki ga grade med Kovace in veselo dogodilo, so v polnem teku. Ljudje se že veselo dogodilo, ko bo tudi nam v Poljanski dolini vendar enkrat zasvetila elektrina luč. Vsaka hiša z veseljem pošlje svojega človeka za brezplačno pomoč pri težkih delih.

Lastovke so nas zapustile sredi septembra in odletele prezimovat v južne kraje.

IZ SEMICA

V nedeljo 9. septembra je semiška gasilska četa priredila zabavo. Popoldne ob 14. uri so bile gasilske vaje, pri katerih so sodelovale gasilske čete iz Stranske vasi, Streklevece, Krvavčice, Gorenjce, Kote in Vrčice. Izven programa pa se je vaj udeležila tudi četa iz Črnomlja. Pozornost so zbudile gasilske iz Stranske vasi, ki so pokazale precej sposobnosti. Pripravljeni je bila tudi prva pomoč. Gledalcev ni manjkalo.

Po končanem vaji je bil zbor vseh motornih brigad in članov na trgu, kjer jih je pozdravil poveljnik tov. Janez Hočevar. Med drugim je pozdravil brigadnega poveljnika tov. Malešiča in najstarejšega gasilca v Beli krajini tovariša Maceola, ki sta se udeležila vaj. V kratkem govoru je tovariš Hočevar prikazal delo čete od ustanovitve do danes. Četa je bila ustanovljena leta 1893. Končno je povabil vse člane k še večjemu sodelovanju, resničnemu tovarištvu, pomoči bližnjim itd.

Nato so vsi navzoči odšli na veselilni prostor, kjer so se starejši gasilci razgovarjali o razvoju gasilstva, mlajši pa so se zabavali z ostalimi gosti. Tako so gasilci v Semlju preživeli nedeljo in svoj praznik.

POKOPALIŠČE BODO VENDARLE UREDILI

Topličani so se z resno vneto lotili urejanja pokopališča, kar je bilo že skrajno potrebno. Zanimarjenost pokopališča je v čudni luči kazala spoštovanje do mrtvih do svojih pokopanih, pa tudi do žrtev nesrečne vojne, ki počivajo na tukajšnjem pokopališču.

Da bo pokopališče urejeno kraju in legi primerno, je zanj izdelal načrt arhitekt. S prvimi deli so že pristeli. Navadna težakša dela opravljajo s prostovoljnimi delom po vrsti, kakor jih razporeja odbor za ureditev pokopališča. Vrednoma vsi točno prihajajo, so pa še nekateri, ki mislijo, da nimajo treba sodelovati. Tudi denarni prispevki, ki so nujno potrebni, ne pritekajo takoj kot bi morali. Da bo pokopališče urejeno res po načrtu, je treba pohiteti tudi z denarnimi prispevki.

DOLENJSKE TOPLICE BREZ PITNE VODE

Dolenjske Toplice imajo že nad 50 let lasten vodovod, ki je napeljan iz Izvirka v Podturnu. Napeljava vodovoda je takrat, ko so ga gradili, ni bila posrečena, ker niso upoštevali kraških tal. Zato je bilo zdravilišče večkrat — posebno ob suhi brez vode, ker je v kraških tleh pod jezom od tekal. V takih časih so se domačini prekrbovali z vodo iz terne. Črpali so jo s črpalko, ki je bila napeljana iz Izvirka in Črnomlja. — Čestitamo!

Je imela iztočno cev na pročelni strani kopališkega poslopja. Vodo so ohladili na ledu ali v hladnih kletih ter jo bila ohlajena zdrava in prav dobra pitna voda. Črpalka pa je bila ob predvaju leta 1922 odstranjena. Da bi zdravilišče ne trpevalo zaradi kanja vode ob suhi, so Topličani preskrbeli električni motor, ki je v obratu, kadar manjka vode v zajetju in jo črpa iz Izvirka, ki je dovolj močan. Ko se je v Kočevju pojavil tifus in je izvir vode, ki preskrbuje zdravilišče, v vznjoziš kočevskih kozlov, so pri vseh javnih območjih svari: Poškodbe vode ni zdrava in pitna. Ker tudi studenece ni Dolenjske Toplice brez zdrave pitne vode; lahko uporabljajo le prekuhano vodo.

O temeljitem popravilu topliškega vodovoda je bilo že mnogo govora, a do stvarnih dejanj še ni prišlo.

LUKNJE, JARKI IN BLATO NA CESTAH

Ko prideš v Novo mesto, že na mostu opaziš razveseljiv napredek v obnavljanju kraja, hiš in cest. Tiakovana cesta bo ponos mesta. Če pa zavleješ iz mesta proti Kandiču in Grmu, pa dobiš vtič, znamenjane vtič ali znančene delce. Poškodbe ceste na Grm dela Novemu mestu je prava sramota! Pri prehodu s Trdinove na Štemburjevo ulico moraš biti dober brodar, da zvoziš skozi blato, ki je ostalo na ulici po urejanju kanalizacije in vodovoda. Kupi zemlje — onemogočajo promet. Se slabše je pri Znančevu žagi in mlinci, kjer je cela skla, dišeča leša kar na cesti. Na tratinah, po katerih prevažajo blode na žago in ki so skoraj 10 cm višje od ceste, si lahko polomiš noge. Promet do žage podjetja »Krk« pri Kovalevem mlinu je zelo povečan, saj stalno prevažajo les z avtomobili in vozni, za vodo v luknje na cesti pa se ne zmeni nihče. Ali se ne bi tudi za Štemburjevo in Trdinovo cesto dobilo nekaj gramozu? Hišni lastniki bi sami pomagali pri razpispanju, saj cestni sami najbolj potrebujejo. St.

TOVARNI AVTOMOBIL PODRLI KAPELICO

Pri Dolenjskih Toplicah se je pred nedavnim zgodila nenavadna prometna nesreča. Sofer Gomboč Stefan, ki je bil vinjen, je z veliko hitrostjo vozil tovorni avto iz Toplice proti gozdu, na ovinku pod topliškim pokopališčem pa je zadel v kapelico, ki stoji nedaleč od ceste. Avto je kapelico podrl in zavozil v potok Sušico, od koder so ga dvignili naslednjega dne močno poškodovanega. Sofer se je z nogo znešil, ki se je vozila z njim v kabini, pravočasno iztrženi ter skočili iz avtomobila. Oba sta ostala nepoškodovana. Za avto pa bo Gomboč seveda še odgovarjal.

KINO — VELIKA PRIDOBITEV TOPLICE

Z dograditvijo zadružnega doma, ki naj bo kulturno središče topliške doline, so si Topličani želili kulturnega napredka in

razvedrila, omislili lastni kinoprojektor, ki bo dvakrat do trikrat tedensko predvajal filme. Po požrtvovalnem prizadevanju upravnika invalidskega doma tovariša Tomleja se je želja Topličanov uresničila. Minulo nedeljo je bila otvoritvena predstava filma »Plavi 9.« ob nabito polni dvorani, nato pa je bila velika ljudska veselica s plesom, ki je trajala pozno v noč.

Že predvajanje prvega filma je pokazalo veliko zanimanje domačinov in okoličanov za dober film. Pridobitev kina so pozdravili tudi kopališki gostje, ki se veseli zabave in razvedrila v enoličnosti zdraviliškega življenja.

SPOMINSKO PLOŠČO BORCEM IN TALCEM BODO ODKRILI

Krajevni odbor Zveze borcev v Semlju je pred nekaj dnevi sklenil, da bo pripravil »Odkrivanje spominske plošče na pokopališču, kjer so bili ustreljeni borci in talci 1. 1942. Med sedmimi ustreljenimi sta bila tudi Milan Zunič in Milan Hočevar, borca iz 1. 1941, ter 16 letni borec Lojze Strlečič.

KAKO BO S PROSVETNIM DOMOM V SEMIČU?

Sedanji Dom ljudske prosvete v Semlju je po svoji zgradbi in prostoru namenjen fizikalni, ker ta v Semlju spi »spanje zapanege«, se ga poslužuje Ljudska prosveta. V hišem Prosvetnem domu, ki ga je po osvojitvi kupila kmetijska zadruga, je skladišče soli. Kakor bi moral sedanji dom služiti fizikalnemu življenju krajanov in njegove okolice, tako bi se lahko v starem Prosvetnem domu uredili prostori, primerni za prosvetne namene. Mladina ima veselje do dramatike, ljudje pa močno pogrešajo kulturni prireditelj. V domu bi imel prostor tudi vse ostale organizacije, ki drugje nimajo prostora za sestajanje članstva. Prosvetni dom, v katerem je bilo leta 1944 postavljen Javni tožilstvo Slovenije, 1. 1945 pa partijska konferenca, na kateri so bili tudi tovariši Kardelj, Moša Pijade in drugi, naj se ne bi spreminjal v stanovanjsko zgradbo. KLO naj bi se potrdili in sedanjo stranko izselili, uprava doma pa bi začela s prireditvijo deli. Oder je slika življenja, zato preskrbimo mladini možnost, da se bo lahko izživela v kulturnoprosvetnem delu. Za delo na tem področju pa naj bi v Semlju pokazali več zanimanja prosvetni delavci in vsi člani množičnih organizacij. Več rok vseh naredi!

SMRTNA NESREČA V VELIKEM GABRU

V četrtek 13. septembra se je smrtno ponesrečil v Velikem Gabru kmet Franc Stepec, star 67 let. Med vožnjo se mu je splašil konj, tako da je Stepec dohl pri padcu hud udarce na sence, zaradi česar je kmalu izdihnil. A. Z.

Gibanje prebivalstva

CRNOMELJ

V okraju Črnomelj je bilo avgusta rojenih 39 otrok od tega 22 dečkov in 17 deklic. Porok je bilo 5, umrlo pa je 19 oseb (8 žensk in 11 moških).

Poročili so se: Uslužbenec Janežič Jožef iz Trbovelj in učiteljica Rebala Marija iz Metlike. Kmet Malešič Jožef in kmečka delavka Matjašič Terezija, oboje iz Rosalnice. Oficer JA Bukovec Alojzij iz Kote pri Semlju in šivilja Stukelj Kristina iz Sadinje vasi. Kmet Zdelko Janez iz Vojne vasi in kmečka hči Medko Marija iz Talčevega vrha. Namestnik Marinek Leopold in namestnica Plut Rozina, oboje iz Črnomlja. — Čestitamo!

Umrli so: Kambič Franc, 80 let, iz Metlike. Kočevar Ana, 88 let, iz Metlike. Nemanja Bana, 69 let, iz Radovice. Babič Martin, 70 let, iz Rosalnice. Govednik Ana, 77 let, iz Rosalnice. Sušarič Marija, 70 let, Starihov vrh. Stukelj Jakob, 84 let, iz Trebnjega vrha. Sever Mirolav, 1. mesec, iz Sel pri Semlju. Ivanetič Jakob, 61 let, iz Vrčice. Troje Jožef, 89 let, iz Rožnega doma. Knez Dušan, 75 let, iz Dolenjske. Kmetič Matjaž, 75 let, iz Lokvice. Krasevac Janez, 49 let, iz Lokvice. Sladič Marjan, 5. mesec, iz Vinice. Stajdohar Amalija, 20 let, iz Dračutja. Rupe Anton, 17 let, iz Starega trga. Sterk Jurij, 77 let, iz Predgrada. Pelko Helena, 84 let, iz Petrove vasi. Wuchse Jožefa, 81 let, iz Črnomlja.

V OKRAJU KOČEVJE

V mesecu avgustu se je rodilo v kočevskem okraju 43 otrok, od teh je 21 deček in 22 deklice. Umrlo je 12 oseb, porok pa je bilo 17.

Poročili so se: Pek Boje Alojz in šivilja Gallis Elvira iz Trsta. Oficer JA Zupančič Anton iz Travnika in namestnica Oblik Angela iz Klinke. Vaso Bado, 37 let, in namestnica Ormeo Maria iz Kočevja. Sofer (Nemec) Müller Erich in poljedelka Kohek Terezija iz Kočevja. Delavec Mihelič Alojz iz Hrovače in gospodinja Kovac Kristina iz Ratca. Rudar Novak Anton in poljedelka Ratčar Roza iz Zelini. Poljedelec Kuzman Martin in poljedelka Sapač Kristina iz Cvičlerjev. Voznik Sielman Vilhelm in hčer Albina iz Mozja. Rudar Frayez Michelle iz Kočevja in delavka Kuželj Rozalija iz Supere vasi. Elektrotehnik Nemeth Stefan in delavka Knez Zofija iz Kočevja. Poljedelec Smogavec Karel iz Maribora in poljedelka Turk Antonija iz Rogatega hriba. Namestnik Zagar Jože iz Sela in delavka Varija Julka iz Dolenjske. Katerina Franc iz Smrekarjev in delavka Mavrovič Marija iz Oslinice. Delavec Martinčič Mirko in gospodinja Trava Danica iz Drape. Kmetovalec Grebene Ludvik iz Rakitnice in poljedelka Bolha Ana iz Gorice vasi. Oficer JA Mazalica Radomir iz Ljubljane in tovarniška delavka Cimprič Marija iz Mlake. Kmetovalec Judin Anton iz Pore in kmetovalka Matičič Katarina iz Slavskega laza.

Umrli so: Oficer JA kapetan Bosnić Jakov iz Ljubljane, star 25 let. Podosilec JA st. vod.

»Ko se pa nič ne dobi...«

Na tak odgovor naletijo dostikrat delavci član Rdečega križa, vabijo v vrste te človekoljubne, mednarodne organizacije nove člane. Pogledimo Novo mesto, od leta 1949 do 1951 je padlo število članov mestne organizacije RK za skoraj 300 ljudi...

Pred leti je bilo zunanje delo RK tudi v mestu bolj opazno. Takoj po vojni so bili potrebni nujne pomoči mnogi prebivalci, ki so bili izločeni iz razploga precejšnje količine blaga in hrane, poslani v mednarodna Rdečega križa. Lani in letos je bila pomoč s strani RK posvečena predvsem res najpotrebnejšim. 11 otrok je odšlo na enomesečno okrevanje v Savudrijo k morju, kjer stane oskrba za vsakega otroka 5000 dinarjev. RK je sodeloval pri razdeljevanju CARE nakazila za brezplačno ameriško pomoč hrani. Od marca do julija je bilo razdeljenih v mestu 8272 CARE nakazil, predvsem otrokom in nad 60 let stariim osebam, diabetikom, TBC-holnikom, nosečim ženskam in socialno slabšeim prebivalcem mesta.

Na obnem zboru, ki je razrešil stari odbor, so bili nekateri njegovi člani niso v celoti izpolnili svojih nalog, so bili izvoljeni v novi odbor: Mara Stukelj, Franc Avsec, Marija Mavrič, Anastazija Midorfer, Slava Cigler, Marija Sila, Ana Vogrinec, Eva Zupančič, Pepina Bele, Franc Košir, za Zabo vas Franc Vehar in Justina Mišlog, za Bršljin Čuk in A. Wolting za Irco vas pa Matoh in Tina Lukšič.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gosičnik — Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Kapucinski trg 3 — Poštni predal 33 — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, številka 616-190322-1 — Četrtna naročnina 75 din, polletna 150 din, celoletna 300 din — Naročnina se plačuje vnaprej — Tiska tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani.

Nabavlja in prodaja:

- svojim članicam
- kmetijskim zadrugam za široko
- potrošnjo:
- tekstilno blago,
- obutev, steklo,
- porcelan, železnino,
- kemične proizvode,
- umetna gnojila,
- galico, kmetijske
- stroje, gradbeni
- material in različno
- drugo blago

Trgovsko podjetje OZKZ NOVO MESTO

Telefon šte. 18

Bančna zveza: Narodna banka
Novo mesto št. 616-70502-0

RAZGIBANA ŠPORTNA NEDELJA

Minulo nedeljo so ljubitelji odbojke v Novem mestu je prišli na svoj račun. Že ob osmih zjutraj sta igralci na Loku čakali na boritelje za naslov republiškega prvaka ženskih vrst za leto 1951.

Mladinke iz Kamnika so nastopile prve iz začetne nervoznosti, ki pa je ob navdušenju gledalcev Novomeščank kmalu vtila dovolj poguma za lepo igro. Se je razvila lepa igra, Zmagale so domačinke z 2:0. Najbolj sta se postavili Vidčeva in Kavčičeva, ki bosta lahko z dobrim treningom kmalu dosegli vidne uspehe.

Šmiheljski mladinci so se nato pomerili z mladinci iz Kamnika. Priznati je treba, da se odbojka v Šmihelu ugodno razvija. Zmagali so Šmiheljanci z 2:0. Najboljši igralci na polju je bil Milan Horastar.

Nalpejšo igro so pokazale članice, ki so se po prvih prvostvenih tekmah pomerile v prijateljski tekmi s članicami ljubljanskega Železničarja. Z lepo, tehniško dovršeno prstno tehniko so z lahkoto nadkrilile nasprotnice in zmagale s 3:1.

Za člane zvezne lige pa je bila tekma trpka preizkušnja. Igralci »Krk« so se pomerili z zveznim moštvom ljubljanskega Železničarja. Prvo igro so Novomeščani

dobili, ostale pa izgubili. Rezultat: 3:1 za Železničarja. — Priznajmo, da bi z boljše medsebojno povezavo, brez podcenjevanja soigralcev in brez pretirane nervoznosti lahko bili Novomeščani trd oreh marsikateremu danes uspešnejšemu nasprotniku. »Krk« nima dovolj rutine, slaba pa je tudi igralska tehnika njenega moštva. Pred začetkom jesenskega dela zveznega prvenstva bi bilo dobro še marsikaj popraviti v odbojkarji vrsti »Krk«, ki je pokazala, da zna igrati, ki pa mora odpraviti pomanjklivosti, ki ogrožajo dosedanje uspehe.

Tekme sta sodila Romih in Urh dobro. Popoldne so v prijateljski mladinski nogometni tekmi izgubili Novomeščani z Borovničani prvi polčas z 1:0. Igro je prekinilo hudo neurje.

SPORT V ČENOMLJU

Nogomet

Rudar (Črnomelj): Jadran (Ljubljana) 8:1 (2:0).

ŠAH

SD Novo mesto — SD Trebnje 5:5.

Drobtine iz dolenjske popotne malhe

»Kar odpovedala bom Dolenjski list, ker se niste že dva tedna oglasili!« me je prav lepo pozdravila Katka Milek, ko sem koračil prejšnji teden po lepi belokranjski deželici.

»Ho, ho, le počasi, dekle! Trgatev se bliža, še bo veselo! Če pa sem si dva tedna zdravil revmo, zato vendar še ne boš odhajala lista? Saj ga še tisti ne odjavijo, ki ga letos sploh še plačali niso!«

No, pa sva se lepo pomenila s Katco. Mimogrede sva obdelala črnomeljsko mesarijo, ki prodaja včasih lepo in »slabo« meso, po domače vratovino, pa izbire vendar ne prepustita strankam, temveč muhavosti mesarja. Ali niso v Črnomlju še nič slišali o prosti trgovini?

Gradac se mi že od nekdaj dopade. Oni dan so si ogledali vaščani film »Zgubljeni dnevi«, pa so ljudje uhajali s predstavne in govorili o »Zgubljenih danih« in »Zgubljenem času«. Najmanj petnajstkrat se je reč strgalo. Ko sem se pogovarjal z njimi, so mi rekli, da bi jih moral vsaj enkrat na teden obiskati, da je pri njih vedno kaj novega. Pih pa v Gradacu posebne sorte veter. Gasilci so n. pr. v nedeljo pustili po vajah v motorni brigadni precej benecna, pa je do druge nedelje enostavno shlapel.

Od prepiha rada glava boli. Zato sem raje zavil h gasilcem v Prelesje ob Kolpi. Tam so se kregali pristasi kulturnega in nekulturnega gasenja požarov. »Kulturniki« so predlagali, da bi z gasilskim denarjem kupili tamburice. Če bi gorelo, bi ogenj enostavno obkolili in zagrali kakšen čardas ali staro polko, ni vrag, da ne bi nehala gretiti! Drugi pa so zagovarjali stari način gasenja z vodo in so bili za to, da se kupi motorna brigada. In glejte, zmagali so poslednji. Kakšna kulturna znošlost, kajne?

V Metliki si tajejo glavo s hišami, ki so last ljudskega premoženja. Na žalost imajo samo eno, zanj pa se puli 8 ljudi, ki bi jo radi kupili. Kupila pa bi jo rada tudi metliška kmečka delovna zadruga za nekatere svoje člane, ki še nimajo strehe nad glavo. — Še hujše skrbi imajo prebivalci Dolič, Tančeve gore in Maupertina. Izumili so čudno reč, »kanalovod-vozolom« ji pravijo. Reč je podobna nekdanjim cestam, le da služi zdaj ob nalihih za prenos vode iz Debelega urha v Dolič, iz Miklarjev na Maverlin in iz Vrh gore na Tančovo goro in Kvasico. Nekateri pa ji še vedno pravijo »prometna žila«, vozači pa preizkušajo spretnost svojih rok in odpornost vozil. Toplo priporočam cestnim moštem v Črnomlju, da si čudno ogledajo: če bodo pekačili, naj gredo na pot s plezalno opremo...

Iz Bele krajine me je zanesla na Kočevsko. Tam me slabo poznajo. Veliko obljub, pa malo haska, to bi zapisal za klobuk mnogim aktivistom, ki se za razširjenje lista malo menijo. Že v Petrinji se mi je milo storilo. Na junjske dneve iz narodnosvobodilne borbe so me spomnile ručvine stamb in na njih zgodovinski napisi. Na Brodu ob Kolpi

na hrvaški strani pa so vse lepo obnovili in pozidali, da kraja skoraj spoznal ne bi, odkar sem že med vojno hodil tod okoli. Kdo bo pa v Petrinji obnavljal?

Proti Fari in Vasi sem jo mahal žejen in lačen. Napisne table gostila zaman iščeš, prav tako jih nisem našel v Novih selih. Tam so celo šolo »zakamufirali« in župnišče... Italijanskih napisov v vasi ne manjka, nekateri zdravljajo celo — Stalina. V Kočevski Reki imajo vsega dovolj, tudi kmečko delovno zadrugo. Žal niso vsi zadržniki s srcem in dušo za skupnost. Nekateri »zadržniki« so najprej vzvoili pridelke z ohišnice, potem pa, vse so imeli časti, še z zadržnice zemlje. Požeta pšenica je gnila, prva kosnja pa se jim je čudno dolgo zavlekla... Zadržni dom čaka menda na čudež, ker ga sicer verjetno ne bodo dozdili. Pred dumi leži so prišli do strehe, potem je pa vse obstalo. Že lani so padale s strehe doma prve opeke, pa so mi rekli, da bo dom letos gotov. Da, da, obljube, obljube... Opeko pokriva zelena trava in visoke koprive. Dom kar s prstom kaže na sosednjem šolo, ki nosi spominsko ploščo, da je bil tu v oktobru 1943 prvi kongres ZSM, na katerem je mladina sklenila, da bo nadaljevala borbo proti okupatorjem. Ali ji današnja mladina Reke in sosednjih vasi ne bo mogla častno slediti? Vas ni nič sram, mošje in žene, sem baral ljudi, ko smo ogledovali nedograjen zadržni dom.

V Kočevju so me hoteli zbegati pančirji s tifusom, češ da je že pol mesta v bolnišnici, pol pa na pokopališču. Nič nisem verjel, pač pa svetoval znancom in sorodnikom, naj bolj skrbijo za higieno in splošno snago v lepem, starodavnem Kočevju.

Ob cestah in poteh proti Dolenji vasi so me pozdravljale nove strehe obnovljenih vasi. Veliko je pomagala ljudska oblast tem krajem, zato sem se tujil zaostankarjem, ki so menda ponosni, da zaostankarjem pri obveznih oddajah kakor za stavo vedno med zadnjimi. Ritbnica me je obsula s prahom do kolen. Bo menda kar držalo, kar sem bral poleti v časopisih o delu odgovornih mož na krajevnem odboru. Ali ne bi mogli posnemati Kočevja, ki uspešno skrbi za svoje komunalne zadeve in je letos že marsikaj pozidalo?

Novice iz novomeškega okraja! Za cel kos jih je, okroglih in žalostnih, suhih in debelih... Na Duoru se je zgodilo nekaj groznega! Kar peš sem jo ucoril iz Ribnice čez Suho krajino med ljube Dvorčane! Pomislite, narava se spreminja, morda bo celo čudež! Revolucija se obeta v znanosti! Administrator na krajevnem ljudskem odboru je zanosil... Že prej niso imeli na KLO v Duoru sreče z administratorji, zdaj pa že celo nel zadnji se je okoriškal kar povprek z živilskimi nakazilci, celo tako za noseče žene si je privoščil, revež. V Šmarjeti so imeli »ministratorko« z dvema žledocema, na Duoru pa administratorja, ki se

je začel šteti k ženskam. Vse skače križem-kračem kakor na letalskem mitingu v Prečeni, kjer so skakali padalci iz pod neba, gledalci na letališče in zemlje od 5 na 10 dinarjev...

V Gornjih Lakovnicah pri Birčni vasi sem se odkril pred ostanki nekdanje gasilske brigadne pokojnega društva. Že med vojno jo je udarila huda nesreča, da je zgorela, pa še danes lepo mirno počiva za zidom, kjer je vžela gorelo. Kaj v Lakovnicah ne bo nikoli več gorelo, sem uprshal domačine? Pa so se praskali po kosmatih glavah in besedili, da bo že DOZ plačal, če bo kaj zgorelo... Če pa DOZ ne bo, bodo pa v Ameriko pisali po pakete, saj so se mnogim laži že kar lepo obnesle.

Neparna bolezen je razsajala letos nad žitnimi polji, so me poučili v Podljudbnu! V novo letino se je zaril že kar na njeni molji! Ti zalega nemarna, nova letina, pa je moljava... Odbornik in velik kmet Plantan je celo svojo opevo za celih 12 kg presejal, pa je imel smolo. Izbirneži pri Žitočfodu so mu 67 kg žita odklonili, češ da mesa v žitu nočejo. V zadrugi pa čaka zbirka raznih rastlin in živega mesa, da bi se je kdo usmilil. Nihče pa ne more reči, da Plantan dolžnosti ni dosegel.

Le ugrizni se v jezik, Janez, ki rad udrisrač po velikih kmetih! so mi dejali znanci, ko sem zapuščal Birčno vas in jo mahnil na ravno Šentjursko polje. Obiskal sem Jožeta Bratkoviča v Mihovem, ki je ob odkupu mršavecu skril v sosedov svinjak svojega prašiča, da sosed za to še vedel ni! Pa ga je ukanil, sosed seveda; prašiča ni mogel, ker so ga vendarle odkupili, čeprav je Jože odbornik.

V Razdrtem je bilo lušno. Brsanka, pijana ko čep, spet ni hotela oddati žita! Namahala me je po hrbtu, da sem bil ves lasast; kaj ne bi bil, ko je pa imela 200% preveč alkoholi v sebi. Celoz »razbojnikom« in »barabom« me je poča stila! Postavil se je tudi Franc Gorisček, odbornik iz Ostrga. Namesto da bi pomagal pri odkupu, je odkupovalcem dejal, da »ne gre žita krasti«. O ti ljuba tankovestnost! Ko bi le ostal vedno tak! Pri Baničevu v Drami je letos spet strašilo. Namesto v kašči ji je letelo žitno zrnje v skrinjo, ki je bila pod kozolcem zametana s slamo. Ko so odkupovalci pojasnili nenaravno copranje z žitom, jim je Baničeva zagrozila z javnim tožilstvom! Okoli St. Jerneja zaostankarjev še ni zmanjkalo. Baničevi in Brsanki je podobnih še več žitnih moljev...

S palico v roki sem se čez Krko vračal domov. Pri Mariji Hasl v Kronovem sem si oddahnil. Mrgate je pil tam pol litra kislice, pa je moral šteti 80 dinarjev za tekočino. Tudi jaz sem ga na ročič tako mero; račun ni bil seveda nič manjši. Ko pa sem začel razlagati, da je cena previsoka, so mi ga ponudili — za ston! »Ne boštel« sem rekel in plačal ter jo s kislimi občutki mahal ob Krk navzgor. Po hrbtu pa mi je opletala pot na malha... Vaš Janez Popotni.

Prostovoljci Novega mesta!

Prostovoljno delo na cesti za delovne kolektive:

- 22. 9. — Sodišče, tožilstvo, Servis, OZKZ, Okrajni magazin
- 24. 9. — VTP, MLO, Gozdno gospodarstvo
- 26. 9. — 27. 9. — Mestna podjetja po posebnem razpisu. Poverjenstvo za komunalne zadeve MLO
- 28. 9. — Uprava Narodne milice, Poverjenstvo za notranje zadeve, množične in druge organizacije
- 29. 9. — Privatni obrtniki, Odkupno podjetje, Cegrad, »Krk«
- 1. 10. — Tovarna Istrač
- 2. 10. — Kremen, Okrajni odbor ZVVI, Žitočfond

Kino

KINO NOVO MESTO PREDVAJA:

- Od 21 do 24. septembra: Ameriški film »Mildred Pierce«
- Od 25 do 27. septembra: Angleški film »Ne zapusti me«
- Od 28. septembra do 1. oktobra: Ameriški film »Hrepeneca vdova«

Ohjave — Oglasi

V NAJEM oddam posestvo v Novem mestu s priložnostnim kolektivnim gospodarstvom poslopjem v obsevu 2,40 ha orne zemlje. Koba Julij. Novo mesto. Glavni trg 25 — 75

IZGUBILA SEM zlato žensko zapesnostno uro 13. septembra. Poštenemu najditelju nudim lepo nagrado! Naslov v upravi Dolenjskega lista.

PRODAMO manjšo količino starega časopisnega papirja po ugodni ceni. Okrajni magazin, kmetijske zadruge! Zatevajte ponudbe pri upravi Dolenjskega lista, Novo mesto.

KUPIMO PISALNI STROJ. Ponudbe z navedbo cene in pisave pošljite upravi Dolenjskega lista, Novo mesto, poštini predal 33.

Prilopražajo se podjetja pod skupno upravo

Prilopražajo se podjetja pod skupno upravo

Mestnih podjetij v Črnomlju

- Gostinsko podjetje
- Pekarna
- Radio-center
- Fotografska delavnica
- Otroška restavracija
- Usnjarski proizvodi
- Mesnica
- Vodovod
- Brivsko-fr zerska delavnica
- Kino
- Žaga